

YUNUS'U İŞİTEN YARENLER

ULUSLARARASI ÖĞRENCİLERİN GÖZÜNDEN YUNUS EMRE

**T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
YURTDIŞI TÜRKLER VE AKRABA TOPLULUKLAR BAŞKANLIĞI**

**YUNUS'U İŞİTEN YARENLER
Uluslararası Öğrencilerin Gözünden Yunus Emre**

YTB Yayınları: 25

ISBN: 978-975-17-5339-7

Genel Yayın Yönetmeni

Prof. Dr. Fahri Temizyürek
Doç. Dr. Özlem Baş
Dr. Erol Barın

Proje Editörü

Gülçin Balat

Proje Yönetimi

Oğuzhan Aydın
Emrullah Bülbül
Nihal Korkmaz

Baskı ve Cilt

Özel Ofset Basın Yayın Matbaa Ltd. Şti

Yayın Sorumlusu

Nihal Korkmaz

Metin Editörü

Seçil Alten

Görsel Tasarım ve Uygulama

A. Eren Önder

Yayın Tarihi

Aralık 2022

Baskı Miktarı

1.Baskı, 1000 adet

© TÜM YAYIN HAKLARI

YURTDIŞI TÜRKLER VE AKRABA TOPLULUKLAR BAŞKANLIĞINA AİTTİR.

Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı tarafından desteklenen Uluslararası Öğrencilerin Gözünden Yunus Emre Projesi kapsamında hazırlanan bu yayının/mecranın içeriği, Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı görüşlerini yansıtmaz ve yayının/mecra içeriği ile ilgili sorumluluk metin yazarlarına aittir.

KÜTÜPHANE BİLGİ KARTI

YUNUS'U İŞİTEN YARENLER

Uluslararası Öğrencilerin Gözünden Yunus Emre

Prof. Dr. Fahri Temizyürek, Doç. Dr. Özlem Baş, Dr. Erol Barın

Özel Ofset Basın Yayın Matbaa Ltd. Şti

1.Yunus Emre, 2. Tekke Edebiyatı, 3. Uluslararası Öğrenciler, 4. Türkiye Bursları

YTB Yayınları

Oğuzlar Mah. Mevlana Bulvarı No: 145 P.K: 06520 Balgat - Ankara - TÜRKİYE

Tel: 0(312) 218-40-00 Faks:0(312) 218-40-49

info@ytb.gov.tr kep adresi: ytb@hs01.kep.tr

İÇİNDEKİLER

Ön Söz8

Sunuş10

I. BÖLÜM

Uluslararası Öğrencilerin Gözünden Yunus Emre'nin Hayatı Ve Şiirleri12

Türk Dilinin Ustası Yunus Emre14

Farishta AKBARİ

Yunus Emre'nin Şahsiyetini Anlamak17

Ivanna KOMASIUK

Gönüllerin Yunus'u Bizim Yunus18

İntizar KARA

Yunus Emre Ve Tasavvuf23

Ziyafa GULİEVA

Yunus Emre Ve Halk Sevgisi25

Anastasiia YEROKHİNA

Aşktan Gelen Hediyedir Yunus26

Zamirakhon KHALMATJANOVA

Yunus Emre'nin Şiirleri Bilgeliği Taşır30

Rana ALHAKİMİ

Çağa Işık Tutan Bir Şair31

Gulnoza SAİDOVA

Kalpten Kalbe, Halktan Halka32

Shamam Salih Mohammed ALHARBİ

Çıktım Erik Dalına33

Ivanna KOMASIUK

Aşk Nedir?	34
Liya Ur Rahman Liyakath ALİKHAN	
Yunus Emre'de Allah Sevgisi	35
Mohamed Al Fateh Tagalsir Maroof SAEED	
Gönüller Yapan Aşk Yolcusudur Yunus	37
Gulnoza SAİDOVA	
Aşk Teması Ve Yunus Emre Şiirleri	39
Amin JAHANGİRİNİA	
Yunus Emre Ve Aşk	40
Anastasiia YEROKHİNA	
Yunus Emre Şiirinde Aşk Teması	41
Heba HALAPİ	
Yunus Emre'nin İlahi Aşk Algısı	42
Fatima TAHİRİ	
Gönüllerin Yunus'u	44
İntizar KARA	
Yunus Emre	47
Mohamed Abdulla İsmail KHAZİN	
Yunus'un Hikâyesi	48
Shamam Salih Mohammed ALHARBİ	
Yunus Emre Ve Taptuk Emre	50
Akibou TANDİA	
Yunus Emre'nin Hayatı Ve Mirası	52
Anastasiia YEROKHİNA	
Yunus Emre'nin Hayatı	54
Baozar ZAKARİYYAH	
Yunus Emre'nin Şiir Ve Edebiyat Şekli	55
Masih Ahmad MOHAMMADİ	
Yunus Emre'nin Hayatı	57
Somia Alaa Hassan Kamal Elsaid ELDİB	
Âdemoğlu Yunus	58
Masih Ahmad MOHAMMADI	

Yunus'un Dünyası	61
Ziyafa GULİYEVA	
Yunus Emre'nin Şiirlerinde Evrensel Değerler	63
La ASHİROVA	
Yunus Emre'de İnsana Ait Özellikler	65
Salwa Ibrahim Ahmed OSMAN	
Yunus Emre'nin Milletlerarası Sevgisi	66
Shahla İBİSHOVA	
Sevginin Temeli Yunus Emre	67
Marwa Abdalla Mohamed ELZUBER	
Sevelim Sevillelim, Dünya Sevgiyle Yaşar	69
Sabira İMAMALİEVA	
Bir İnsanlık Standardı Olarak Değerler	71
Ivanna KOMASIUK	
Yunus'un Aşkı	73
Somia ELDİB	
Savaş Ve Yunus Emre	75
Farishta AKBARİ	
Yunus Emre'de Tezahür Eden İlahi Aşk	76
Zahraa Ghazi ALHİLMEE	
Dünya Ve Yunus Emre	79
Zamirakhon KHALMATJANOVA	
Yunus Emre'nin Hayatı Ve Şiirleri	82
Abdulaziz ALNAJJAR	
Yunus Emre'nin Kabri Sevenlerinin Gölündedir	83
Shahla İBİSHOVA	
Gönül Dünyamdan Yunus Emre	85
Mohamed Alfateh Tagalsir Maroof SAEED	
Yunus Emre'de Eşitlik Ve Ahlak	86
Heba HALAPİ	
Yunus Emre'nin Yaratıcılığının Temelleri	88
Ivanna KOMASIUK	

Türk Şairi Yunus Emre Hakkında Bilgiler	89
Salwa Ibrahim Ahmed OSMAN	
Marwa Abdalla Mohamed ELZUBER	
Mohamedalfateh Tagalsir MAROOF	

Yunus Emre'nin Kalbinde Allah'ı Gördüm	91
Zahra Ghazi ALHİLMEE	

Dünden Bugüne Yunus Emre	92
Mira ABDYLDAEVA	

II. BÖLÜM

Yunus Emre Gibi Şahsiyetler	96
--	-----------

Azerbaycan'ın Yunus Emre'si	98
Ziyafa GULİYEVA	

Gürcistanlı Şair Vazha Pshavela Ve Yunus Emre	99
İa ASHİROVA	

Mevlânâ Celâleddîn-î Rûmî Ve Yunus Emre	101
Masih Ahmad MOHAMMADI	

Yunus Emre Ve Muhyiddin İbnü'l-Arabî	103
Marwa Abdalla Mohamed ELZUBER	

Ukraynalı Şair Hryhoriy Skovoroda Ve Yunus Emre'nin Benzerlikleri	104
İvanna KOMASİUK	

Yunus Emre Ve Mevlânâ	106
Farishta AKBARİ	

Abul Hasan Al-Sabağ Ve Yunus Emre	107
Heba HALAPİ	

Gönüller Bir Olursa Mekân Sadece Bir Kavramdır: Nesimi	108
İntizar KARA	

Göçebelerin Kırgız Filozofu Asan Kaygı Ve Yunus Emre	111
Mira ABDYLDAEVA	

Abdülkadir Geylânî Ve Yunus Emre	112
Zahra Ghazi ALHİLMEE	

Ön Söz

Kültür ve medeniyet kalemizin en muhkem, en kıymetli burçlarından biri; Oğuz şivesi etrafında teşekkül eden Anadolu Türk Edebiyatının bânîsi; şiirlerinde mündemiç cihanşümul felsefeyle tüm dünyanın takdir ve ihtiramına mazhar olan büyük Türk mutasavvıfı Yunus Emre; ilim, fikir ve sanat semamızda yüzyıllardan bu yana ışıık saçan ve yönümüzü ona bakarak tayin ettiğimiz bir irfan yıldızıdır.

Şiirindeki hoşgörü ve uzlaşi zemininde inşa ettiği müşterek değerlerin yanı sıra duru bir Türkçeyle bezediği birlik ve kardeşlik çağrısıyla Yunus'un, insanlığın müspet ve muteber vasıflarının bir şahs-ı mücessemi hâline geldiği, açık bir hakikat olarak karşımızda durmaktadır. Nitekim Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu (UNESCO), vefatının 700. seneidevriyesi vesilesiyle 2021 yılını Yunus Emre'yi anma ve kutlama yıl dönümleri arasına almış, ülkemiz de 2021'i "Yunus Emre ve Türkçe Yılı" olarak kutlamıştır.

Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB) olarak bizler de Yunus Emre'yi yurt içi ve yurt dışında hakkıyla anmak maksadıyla 2021 yılı içinde birçok çalışmaya imza attık. Söz konusu çalışmalardan biri de Uluslararası Kültür ve Dil Araştırmaları Derneği (UKDA) ile iş birliğinde düzenlediğimiz "Uluslararası Öğrencilerin Gözünden Yunus Emre" isimli etkinlik oldu. Bu etkinlik dâhilinde, medeniyet dili

Türkçemizin kapsayıcı ve birleştirici gücünü öne çıkarmak ve “Bizim Yunus”u hayatı, fikirleri ve edebî hususiyetleri bağlamında ele almak üzere, 7 Eylül – 20 Aralık 2021 tarihleri arasında, ülkemizde yükseköğrenim gören uluslararası öğrencilerin katıldığı bir eğitim ve kamp programı tertip ettik. Programa katılan öğrencilerimiz Yunus Emre’yi kendi perspektiflerinden değerlendirdi, ona ilişkin his ve düşüncelerini kaleme aldı.

İşte, söz konusu metinlerden mürekkep bu çalışma, ne mutlu bizlere ki “Yunus’u İşiten Yarenler (Uluslararası Öğrencilerin Gözünden Yunus Emre)” ismiyle programın önemli ve kıymetli bir çıktısı olarak YTB Yayınları bünyesinde vücut buldu.

Eserde emeği geçen herkesi kutlarken bu değerli çalışmanın muhatabına ulaşması temennisiyle; ciltlerle ifade edilebilecek derinlikteki düşünceleri kısa ve öz cümlelerle, hikmetli sözlerle ve ustaca deyişlerle söyleyen Koca Yunus’un aziz ruhunu saygıyla yâd ediyorum.

Abdullah EREN
YTB Başkanı

Sunuş

Türk dili ve edebiyatının önde gelen şahsiyetlerinden biri olan Yunus Emre, Türk milletinin yetiştirdiği en büyük şairlerden biridir. 13. yüzyılın ikinci yarısı ile 14. yüzyılın ilk yarısında yaşayan Yunus Emre'nin hem kendi çağına damga vurması hem de kendinden sonra bile her dönemi söyleyiş gücüyle büyülemesinin yanı sıra dize-lerinden de onun muntazam bir tahsil gördüğü anlaşılmaktadır. Arapça, Farsça, İslami ilimler ve İslam tarihini mükemmel bildiği sezilen Yunus Emre'nin, mutasavvıf bir halk şairi olduğu herkes tarafından bilinmektedir. İnsanı merkeze alan ve bütün insanlara aynı gözle bakan şairimiz hayat, ölüm ve âlemi yaratılış gayesine uygun olarak izah etmiştir. Allah ve ilahi aşk en çok vurguladığı hususlardır. Dünyanın fâni olduğunu ve gerçeğin peşinde koşmak gerektiğini bizlere anlatmaya çalışmıştır. İslam tasavvufunu sade bir şekilde ve duru bir Türkçe ile anlatan Yunus Emre, halkın İslam'ı derinlikli bir şekilde anlamasına büyük katkı sağlamıştır.

Yunus Emre, Türkçeyi son derece titiz bir kuyumcu edasıyla kullanıp işleyen, Türkçenin millî sesini devrine en güzel yansıtan bir sanatkârdır. Türkçenin bir edebiyat ve dolayısıyla bir kültür dili olmasında çok büyük emeği vardır. Halk onun kullandığı sade ama çok zengin dilde kendi gönlünü ve iç dünyasını keşfetmiştir. Yunus Emre'nin bu sade, zengin ve gönüllere hitap eden dili, halkın yüzyıllar boyunca onu severek okumasına ve bizi biz yapan değerlerin nesilden nesle aktarılmasına vesile

Prof. Dr. Fahri TEMİZYÜREK

UKDA Yönetim Kurulu Başkanı

olmuştur. "2021 Yunus Emre ve Türkçe Yılı" kapsamında Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB) iş birliğinde Uluslararası Öğrencilerin Gözünden Yunus Emre Programı gerçekleştirilmiştir. Bu program kapsamında Uluslararası Kültür ve Dil Araştırmaları (UKDA) tarafından gerek çevrim içi gerekse yüz yüze düzenlenen etkinliklerde Yunus Emre her yönüyle anlatılmıştır.

Bu program süresince uluslararası öğrencilere Yunus Emre'nin hayatı, şiirleri ve kendi kültürlerindeki Yunus Emre gibi önemli şahsiyetler hakkında Türkçe kompozisyonlar yazdırılmıştır. Bu kitap, uluslararası öğrenciler tarafından yazılmış kompozisyonlardan teşekkül etmektedir.

Elinizdeki çalışmanın kitap olarak hazırlanmasında en büyük katkı hiç şüphesiz Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı uluslararası öğrencilerine aittir. Bu sebeple öncelikle programa katılan çok değerli uluslararası öğrencilerimize ve bizlere bu imkânı sağlayan Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığına Sayın Abdullah Eren'in şahsında teşekkür ederiz.

I. BÖLÜM

ULUSLARARASI ÖĞRENCİLERİN GÖZÜNDEN

YUNUS EMRE'NİN HAYATI VE ŞİİRLERİ

TÜRK DİLİNİN USTASI YUNUS EMRE

FARİŞTA AKBARİ AFGANİSTAN

Dil öğrenimi anne karnındayken, yani insan henüz dünyaya gelmeden başlar. Kişilerin toplum içinde bir arada yaşayabilmesi için iletişim gereklidir. İnsanların birbirleriyle iletişim kurabilmesi için de aynı dili bilmeleri gerekir. İnsanlar anlamak, anlaşılabilmek, duygularını paylaşmak ve kendilerini ifade etmek için ortak bir dile ihtiyaç duyarlar. Öyle ki bir toplumdaki insanlar ortak bir dilleri olmadan millet olamaz.

Türk dilinin ustası Yunus Emre, Türk dilinin gelişmesi yolunda büyük bir rol üstlenmiştir. Kendisiyle aynı dönemde yaşayan Mevlânâ şîirlerini Farsça yazarken; Yunus Emre, şîirlerini duru bir Türkçe ile söylemiştir. Elbette dünya üzerindeki bütün diller aynı derecede kıymetlidir, hiçbirisi diğerinden daha üstün değildir. Diğer yandan bir dilin gelişmişliği, o dili konuşan milletin edebî ve kültürel açıdan gelişmişliğinin de göstergesidir. Yunus Emre'nin şîirleri de Türk dilinin asırlar öncesinden günümüze kadarki gelişimine önemli ölçüde hizmet etmiştir.

Bir Hak âşığı olan Yunus Emre, şîirlerinin temeline Allah ve insan sevgisini yerleştirmiştir. Henüz ilk bakışta şîirlerindeki coşkulu ilahi aşk hissedilir. Çünkü Yunus Emre karşılık beklemeden Allah'ı ve O'ndan bir tecelli bulunduğunu söylediği bütün mahlukatı sevmiştir.

İnsanların en çok ihtiyaç duyduğu ve aradığı şey şüphesiz gerçek bir aşk ve sevgidir. Günümüzde dahi insanların çoğu gerçek aşkı bulmaya çalışır. Yunus Emre de şîirlerinde onu ilahi aşka ulaştıran, yani ona hakiki aşkı bulduran serüvenini dile getirmekte ve aslında gerçek aşkın ne olduğunu tanımlamaktadır. Bu yüzden de şîirleri bugün bile herkes üzerinde çok tesirlidir. Bu anlamda Yunus Emre'nin şîirleri; dünyaya ne için geldiğini, burada ne yapması veya hayatı nasıl yaşaması gerektiğini bilmeyen, bir sorgulama içinde olan insanları etkili bir yolculuğa davet eder. Yunus Emre, dünya hayatının gayesini, insanın burada olma maksadı-

nı şiirlerinde o kadar samimi ve dokunaklı bir biçimde anlatmıştır ki bugün hâlâ şiirlerindeki coşku, insanları kendinden geçirmektedir ve bu durum muhtemelen yüzyıllar sonra da aynı olacaktır.

Türkçe'nin 13. yüzyıldaki en güçlü şairi Yunus Emre, şiirlerinde Allah aşkının yanı sıra peygamber sevgisi, insan ve insanlar arası ilişkiler ve ölüm gibi temalara da çokça yer vermiştir. İlahi aşkı, peygamberleri sevmeyi, insanları sevmeyi ve onlara karşı merhametli olmayı makamların en yüksek seviyesine ulaşmak olarak görmüş, kendisi de hayatı boyunca bu çaba içinde olmuştur.

Ben yürürem yane yane

Aşk boyadı beni kane

Ne akilem ne divane

Gel gör beni aşk n'eyledi

Yunus'un, Allah sevgisini içten bir dille anlattığı bu dörtlük, en çok bilinen ve sevi- len bir şiirine aittir. Tasavvuf anlayışına göre insanların bu dünyadaki amacı Allah'ı hakiki manada bilmek ve ona yönelmek olmalıdır. Çünkü aslında bütün varlığın özünde bir şekilde Allah'a ulaşma arzusu vardır. Yunus Emre de bu ilahisinde aşkı bulma yolunda içine düştüğü durumu tarif etmektedir. Allah'ı ararken ne kadar çok acı çektiğini söylemektedir. Allah'tan uzak olduğu için ilahi aşk özlemiyle göz- yaşları kanlı akmaya başlamış ve başında akıl da kalmamıştır.

1240'ta Anadolu topraklarında doğup büyümüş ve ünü sınırları aşmış dünyaya yayılmış Yunus Emre, bu coğrafyada yaşayan insanların kültürünü ve hayat tarzını; İslam kültürüyle bir araya getirmek gibi önemli bir iş başarmıştır. Dolayısıyla bu yazıda Yunus Emre hakkında anlatılanlar her açıdan çok zayıf kalacaktır. Çünkü Yunus, söyledikleriyle insanların kalplerine dokunmuş ve içlerinde manevi kapılar açtırmayı başarmış bir şahsiyettir. İnanıyorum ki Yunus Emre'nin şiirleri her zaman insanların kalbine dokunmaya ve onlar için rehber olmaya devam edecektir. Konuşmacı hocalarımızın bazıları Yunus Emre'yi "Hak âşığı derviş" olarak zikrediyordu. Gerçekten de şiirleri gösteriyor ki Yunus, insanları Allah için seven, onların iyiliğini düşünen saf gönüllü biridir.

Artık dünyada iki türlü aşk olduğunun bilincindeyim: Hakiki aşk ve mecazi aşk. Ailemize, arkadaşlarımıza, sevdiklerimize duyduğumuz sevgi mecazi bir aşktan ibarettir. Hakiki aşk ise tıpkı Yunus gibi Allah'a bağlanmadığımızda mümkün ola-

bilir. Yunus Emre hakiki bir âşıktır. Hem etrafındaki bütün insanları Yaradan'dan ötürü sevmektedir hem de Allah'a samimi ve çıkarsız büyük bir sevgiyle bağlıdır. Çünkü Yunus, dünyadaki tüm varlığın özünde Allah'tan bir yansıma olduğunu anlamıştır ve bu da onun Allah'a duyduğu sevgiyi daha da beslemiştir.

Yunus Emre ilahi aşk yoluna çağırdığı âşıklara bir uyarıda da bulunur: "Yüzmesini bilmeyen aşk denize girmesin, boğulduğu takdirde kimse şaşırmasın." Çünkü Yunus'a göre yalnızca gerçek Hak âşıkları, Hakk'ı bulma yolunda karşılaşacakları güçlüklerle dayanabilir. Bu anlamda mecazi aşkın da hakiki aşka için bir köprü olduğu unutulmamalıdır.

Yunus Emre'yi tanımamın kendimi, Allah'ı ve dünyayı daha iyi anlamama ve tanımama yardımcı olduğunu şimdiden hissediyorum.

YUNUS EMRE'NİN ŞAHSİYETİNİ ANLAMAK

IVANNA KOMASIÜK UKRAYNA

Türkiye ve dünyada en önemli tarihi şahsiyetler arasında yer alan Yunus Emre hayatını ve şiirlerini insanlığa adamıştır. Birkaç ay boyunca Yunus'un yaşam tarzını, felsefesini, görüşlerini ve hayatı nasıl anlamlandırdığını ayrıntılı olarak inceledik. Ne de olsa Yunus Emre bir milletin sadece kültürü ve tarihi değil, aynı zamanda bir miras modelidir. Öyle ki dostluk ve sevgi anlayışı, inanç ve dini anlama konusundaki görüşleri yüzyıllardır ders ve tartışmalara konu olmuştur.

21. yüzyıl insanları, yeni nesillerin ve uygarlıkların insanları, ülkelerinin ve halklarının tarihini, felsefi ve kültürel birikimini anlamak zorundadır. Aksi hâlde tam teşekküllü bireyler olmak mümkün olmayacaktır. İşte Yunus Emre, Türk kültürünü ve dünya görüşünü anlamak için ilk okunup anlaşılabilecek isimlerdendir.

GÖNÜLLERİN YUNUS'U BİZİM YUNUS

İNTİZAR KARA AZERBAYCAN

Yunus Emre döneminin bilir kişisi, akil insanı olduğu gibi günümüzde de sevilen sayılan bir şairdir. Onun şiirleri, ilahileri neredeyse 700 yılı aşkın bir süredir sevilmekte olup okurlar tarafından ezbere bilinmektedir. Bu ilahiler çeşitli müzik topluluklarının yanı sıra hatta yabancılar tarafından da söylenmekte ve sevilerek dinlenilmektedir. Peki bu kadar uzun süre önce yazılmış olan bu eserler nasıl olur da bu kadar çok sevilir ve unutulmaz diye düşünürsek bu hususta söylenecek çok söz, çok fikir vardır.

Yunus Emre'nin eserlerini okuduğumuzda aslında sadece akıl için değil gönül için de yazılan bu eserlerin ne kadar derin ve anlamlı olduğunu gözlemliyoruz. Yunus'u okuyan her okuyucu aslında onun şiirlerini kalbinden de geçirmiş oluyor. Nitekim bu eylemi yapmadan Yunus'u okudum demek de ne kadar zor ne kadar boş olur. Yunus insanlığı anlatıyor, aşkı vasfediyor, gönüllerde yaşayan ilahi sevgiyi sözlere döküyordu. Aslında aklında, kalbinde yeşerttiği bu duyguları yazarak birine anlatmak yazarın ne kadar usta olduğunu da bizlere bir daha gösteriyor. Peki bir şeyi yazmak mı daha zor yoksa yazdığını birine anlatmak mı? Yunus'u bu kadar değerli kılan yazdıkları olduğu gibi aynı zamanda yazdığı eserlerin anlaşılır olmasıdır. Çünkü Yunus redif koalamak, vezin uydurmak gibi dertlere sahip değildi. Basit ama güzel olan kulaktan gönüllere akan sade halk dilini kullanmaktaydı. Güzel Türkçemizi kullanarak aslında yazdıklarını belirli bir kesimle kısıtlamamış olup bu güzel eserleri her kesimden olan okuyucuya iletebilmiştir. Yunus saf aşık, derin düşünür, kalp savunucusudur. Yunusa göre kalp kırmak en ağır günahlardandır. Bunları anlattığı şiir ve ilahileri de gerek sade halkı gerekse de onunla hemfikir olmayanları bile etkilemektedir. Çünkü tüm sadeliği ile yazılan bu eserleri okuyup da anlamamak mümkün değildir. Asırlarla kapışan, senelere göğüs geren bu anlamlı şiirleri her okuyucu farklı anlar, farklı yorumlar. Zaten sade dille derin anlam başka nasıl anlatılabilir ki?

Yunus Emre şiirlerinin çağlar ötesi olmasının bir diğer nedeni ise barındırdığı içerik, dokunduğu konulardır. İnsanlığı, hümanistliği, sevgiyi, ilahi aşkı ele alan Yunus aslında sonsuzluğa kapı aralamıştır da diyebiliriz. Bu konular çünkü ne anlatmakla biter ne de dinlemekle son bulur. Yunus sadece insanı değil, insanın duygularını da ele almaktadır. Yunus insanı sevmeyi anlatıyor eserlerinde. Ancak insan sıradan bir insan olmayıp içinde ilahi aşk barındıran rabbine şükreden ameli salih bir bendedir bu eserlerde. Yunus için ilahi aşk gönüldedir, bu sebeple gönül kırmamaya çok kez değinmiştir:

*Bir kez gönül yıktın ise
Bu kıldığın namaz değil
Yetmiş iki millet dahi
Elin yüzün yumaz değil*

Diğer yandan insanoğlu için fani hayatı anlattığı bir diğer şiirine de bakarsak aslında sorgusuz Yunus'un bu günümüzde bile bu kadar güncel olmasını anlamış oluruz:

*Miskin Adem oğlanı, nefse zebun olmuştur
Nefsine köle olan bir insan
Hayvan canavar gibi, otlamağa kalmıştır*

Aslında hayatta sadece bir hayvan gibi önüne çıkkanı yemekle kifayetlenmektedir.

Hergiz ölümün sanmaz, ölesi günün anmaz

Aslında öleceğini düşünmeyen bu kişi öleceği günü de aklına getirmez.

Bu dünyadan usanmaz, gaflet önün almıştır

Fâni hayata o kadar bağlıdır ki, bu ömrün bir gün biteceğini bile bilmez gaflet uykusundadır.

Oğlanlar öğüt almaz, yiğitler tevbe kılmaz

Gençler ne öğüt alır ne de bir tövbe eder

Kocalar taat kılmaz, sarp rüzgâr olmuştur

Yaşlı kimseler ise itaat etmez yıkıp savurmakla meşguldür.

Beğler azdı yolundan, bilmez yoksul halinden
Zengin kimseler artık fakiri düşünmezler

Çıktı rahmet gölünden, nefis gölüne dalmışdur
Tek nedeni ise haksız kazanç elde ederek nefsinin kölesi olmalarıdır.

Yunus sözi alimden, zinhar olma zalimden
Bilir kişiden söz öğrenen Yunus ise asla zalim kişi olmamayı diler

Korkadurın ölümden, cümle doğan ölmüşdür.
Çünkü ölümün hak olduğunu bilir ve fani olan herkesin ölümü tadacağına inanır. Bir derya olan Yunus'tan yorumlamış olduğum bu şiirle fani hayatta kendimizi kaybetmeden öleceğimiz günü unutmadan hak yemeden yaşamamız gerektiği mesajını alıyor ve bu dileklerle de yazımı noktalıyorum.

Yunus Emre ve Aşk Üzerine

Yunus Emre değerli bir halk şairidir. Sufi, tasavvuf içerikli şiirlerinde Yunus genel olarak aşk ve insanlık üzerine yazmıştır. Yunus Emre'nin kendi içinde yaşadığı duyguları anlattığı ve insanlık için öğüt niteliğindeki bu eserler okuyucunun içini ısıtmakta, ruhunu dinlendirmektedir. Yunus'u gözle değil kalple okumak mühimdir. Akıl kapısından geçirip gönül gözüyle bakmak, ruhunda dinlendirmek gerekir. Yunus'u okurken onun yaratana olan duygularını sanki kendin yazıyormuş gibi hissetmek ve aslında aramızda yüzyıllar olmasına rağmen bir şiirle ruhumuza dokunan akil şairimizin her mısrasına bir daha hayran kalmamak elde değil. Yunus'un aşkı sıradan bir aşk değil. O yaratılanın yaratana duyduğu manevi ve sonsuz bir aşktır.

Şol Göz ki Seni Gördü başlıklı şiirinde Yunus bu ilahi aşkı şöyle anlatıyor:

Şol göz ki seni gördü, ol neye nazar etsin
Şol can ki seni duydu, tende ne karar etsin
Seni gören bu göz başka bir nesneye bakabilir mi?
Seni hisseden bu can, bir bedende durabilir mi?

*Aşkına düşen aşık, derdine yanar dün gün
Vaslıdır ana derman, hekim ne tımar etsin*

Yunus için aslında yaratanın yolunda yürüyen kul, artık onun ışığında yürümekte ona pervane olmaktadır. Rabbimizin hayali zaten ona derman olduğundan, onun derdine başka bir derman yoktur. Tabii olarak derdi de sadece ona kavuşmaktır.

*“Gerçek şaha kul olan, gönlünü sana veren
Seni kendinde bulan, kanceru sefer etsin”*

Tek şamilin Allah olduğunu belirten Yunus, bir müminin kalbini de ona adadığını, kendini rabbinde bulduğunu vurguluyor. Peki, tek maksadı yaratana ulaşmak olan bir kul onu kendinde bulduysa başka nereye gidebilir ki?

*Çün aşkın ola emelim, sürüle gönülden gamım
Vaslına eren bir dem, bin canı nisar etsin*

Yunus der ki, Allah aşkı ile kendi yaptıklarını sorgulayan ve ameli salih olmaya çalışılan kulan, zaten gönlünde bir dert, bir üzüntü olmaz. Bunu hissetmeyi başaran bir kişi bin canını feda etse yine mutludur:

*İmdi ki Yunus kalmış Hazret'e yüzü kara
Bir nesnesi yok müflis, neyle bazar etsin*

Hazret'ine yani yaratana yüzü kara olan Yunus, o kadar naiftir ki, kendini rabbinin huzurunda eli boş düşünür, öyle hisseder. Allah yoluna adanmış fani bir hayatı dışında bir şeyi olmayan bu kul rabbine neyi sunabilir ki?

İşitin Ey Yarenler, Kıymetli Nesnedir Aşk başlıklı şiirinde Yunus aşk üzerine düşüncelerini şöyle açıklıyor:

*İşitin ey yarenler, kıymetli nesnedir aşk,
Değmelere verilmez, hürmetli nesnedir aşk.*

Yarenlere, yare aşk duyan kişilere seslenişle başlayan bu mısrasında Yunus aşkın çok değerli olduğunu vurguluyor. Değmelerde yani kem gözlülerde bulunmadığını hürmetli, saygılı bir şey olduğunu söylüyor.

*Dağa düşer kül eyler, gönüllere yol eyler,
Sultanları kul eyler, cüretli nesnedir aşk.*

Bu aşk öyle büyüktür öyle değerlidir ki, dağlar bile taşımakta zorlanır yürekleri yanar. Gönüllerde yol açan yer edinen bu aşk o kadar cesurdur ki sultanları bile

kul edebilir. Aslında tek kudret sahibine duyulan sevda değil mi bu aşk gerçekte?

*Kime ki aşk vurdu ok, gussa ile kaygı yok,
Feryat ile ahı çok, firkatlı nesnedir aşk.*

Aşk kendi okuyla yaraladığı-yani aşık ettiği bu kişilerde dert, gam, kaygı bırakmaz. Ancak kavuşamayacağın bu aşk için feryat etmek ne kadar değerli ne kadar da yücedir.

*Akılları şaşıtır, deryalara düşürür,
Nice ciğer pişirir, key odlu nesnedir aşk.*

Akılları şaşırtan kendi yolunu deryalara yöneltten bu aşk kaç gönüle ateş olmuş kaç ciğere alev salmıştır.

*Miskin Yunus n'eylesin, derdin kime söylesin?
Varsın dostu toylasın, lezzetli nesnedir aşk."*

Miskin Yunus diye kendine seslenen Yunus, derdini kime söyleyeceğini bilmediğini söylerken diğer yandan aslında bu aşkın dert değil bir toy-düğün olduğunu söyleyerek ne kadar anlamlı olduğunu anlatıyor.

YUNUS EMRE VE TASAVVUF

ZİYAFAT GÜLİEVA AZERBAIJAN

Tasavvuf edebiyatının kurucularından biri olan Yunus Emre, dünya görüşüne şiirlerinde yer vermiştir. Bu tasavvuf ve halk şairi, şiirlerini sade bir Türkçeyle söylediği için de halk arasında pek sevilip sayılmıştır.

Yol

*Yar yüreğim yar, gör ki neler var
Bu halk içinde bize gülen var
Ko gülen gülsün, Hak bizim olsun
Gafil ne bilsin, Hakk'ı seven var*

*Bu yol uzaktır menzili çoktur
Geçidi yoktur derin sular var
Girdik bu yola aşk ile bile
Gurbetlik ile bizi salan var*

*Her kim merdane gelsin meydana
Kalmasın cana kimde hüner var
Yunus sen bunda meydan isteme
Meydan içinde merdaneler var*

Şair, kendisine gülen halkı "gafil" olarak nitelendirmiş ve kendisini de Hakk'ın taraftarı olarak ifade etmiştir. Hakk'a giden yolun zorluklardan oluştuğunu söyler. Fakat tüm zorluklara rağmen, aşk ve sevgiyle bu yolda ilerlediğini belirtir. Gurbet derdine karşın kendi yolunda kararlı bir şekilde yürümektedir. Şair tüm zorluklara göğüs gerebilecek yiğitleri aşk meydanına çağırır. Dolayısıyla şairin aslında yapmaya çalıştığı şey, şiirleriyle yiğitleri yüreklendirip Hak âşıklarının arasına çekmektir.

Yunus Emre'nin çağlar öncesinde söylediği ilahiler ve şiirler günümüzde hâlâ be-

ęenilip okunmaktadır. Halka halkın diliyle hitap etmesi, halkın yařantısına, duygu ve dűřüncelerine řiirlerinde yer vermesi eserlerinin gűnűműze deęin gűncel kalmasını saęlamıřtır. Őyle ki onun eserlerini okuyan halk kitleleri bugűn dahi bu řiirlerde kendi hayatından bir řeyler bulmaktadır.

YUNUS EMRE VE HALK SEVGİSİ

ANASTASİİA YEROKHİNA UKRAYNA

Yüzyıllar sonra bile şiirleri okunmaya devam eden Yunus Emre, Türk kültür tarihinde çok önemli bir yere sahiptir. "Bizim Yunus" şeklinde anılan bu muhteşem şair, her çağda insanların kalplerine dokunmayı başarmıştır. Öyle ki halkın Yunus Emre'ye duyduğu muhabbet ne zaman ne de mesafe tanımıştır. Dünyanın dört bir yanından insanların Yunus Emre'nin şiirlerine duyduğu hayranlık olağanüstüdür. Bir adamın söylediği sözlerin ölümünden asırlar sonra hâlâ insanları etkilemeye devam etmesi gerçekten de inanılmazdır. Bu sevginin sebeplerini ilk bakışta anlamak zor gibi görünse de aslında durum oldukça basittir.

Her dönemde Yunus Emre'ye gösterilen bu ilginin sırrı, onun ne söylediği kadar nasıl söylediğiyle de yakından ilgilidir. Ömrünü Anadolu'da küçük bir köyde geçiren Yunus Emre sıradan bir aileden gelmektedir. Dolayısıyla şiirlerini o dönemin Anadolu'sunda yaşayan halkın anlayacağı yalın bir dilde söylemiştir. Nitekim kendisinden sıklıkla "halk şairi" olarak bahsedilmesi de bu durumdan kaynaklanır. Şiirlerini halkın diliyle söyleyen ilk isim Yunus Emre'dir. Daha önce onun gibi söyleyen ve insanlarda büyük bir etki uyandıran kimse olmamıştır. Bu durum da tabii ki onun şiirlerinin halk arasında yayılmasını kolaylaştırmış ve ona büyük bir ün sağlamıştır. Halkın dili aynı zamanda Yunus Emre sayesinde edebiyat dili hâline gelmiştir. Bu yüzden Yunus'un şiirleri bugün bile geniş kitlelerce hayranlıkla okunmaya devam etmektedir.

Yunus'un şiirlerinin çağları ötesine geçmiş olmasının bir başka sebebi de içeriğidir. Daha doğrusu Yunus'un kendi fikirlerini, düşüncelerini, duygularını okuyucuya sunma şeklidir. Yunus şiirlerinde esasında kendi felsefesini anlatır, ama bunu o kadar ustaca yapar ki okuyucuyu kaçınılmaz olarak çok önemli temeller hakkında düşünmeye sevk eder ve Yunus'un şiiri okuru uzun süre bırakmaz. Böylelikle Yunus aslında her kalbe bir tohum atmaktadır. Karmaşık meseleleri kolayca ve kişiyi hiç sıkmadan anlatması, sözlerini kendisini okuyan ya da dinleyenin kalbine nazikçe işleyebilmesi Yunus Emre'nin gerçek bir yetenek olduğunu gösterir.

AŞKTAN GELEN HEDİYEDİR YUNUS

ZAMİRAKHON KHALMATJANOVA ÖZBEKİSTAN

Şiirlerini Anadolu Türkçesi ile söylemiş büyük mutasavvıf Yunus Emre, Türk şairlerinin önderidir ve şiirleri de tükenmez bir hazinedir. Bu hazine bugüne kadar değerini kaybetmemiştir. Bilakis Allah dostu kimselerin kalplerine girerek oraya bir nur yerleştirmiş ve onlara Allah'ı ihlasla sevmeyi öğretmiştir.

İşitin ey yârenler

Kıymetli nesnedir aşk

Değmelere verilmez

Hürmetli nesnedir aşk

Şiirleri temiz pınar suyu gibi kalbe huzur, tazelik ve dinginlik hissi verir. Yunus'un şiirlerinin özelliği çok açık ve özlü olmalarıdır. Satırlardaki ritim, melodi, hece sayısı o kadar yerleşmiştir ki şiirleri okuyan ya da dinleyen ister istemez ezberler ve uzun süre hafızasında tutar. Gerçek şiirin, orijinal şiirin özü budur:

Dağlar ile taşlar ile

Çağurayım Mevlâm seni

Seherlerde kuşlar ile

Çağurayım Mevlâm seni

Yunus şiirlerinde kalp zenginliğini önde tutar. Maddiyatın çeşitli türlerini; bilhassa şehvet ve dünya malı gibi her türlü maddi mülkü reddeder. Şeytani açgözlülüğün kötü ve ilkel bir vaziyet olduğunu kısa ama derin çizgilerle ifade eder:

Açlık sonu tokluktur

Tokluk sonu yokluktur

Bu yollar korkuluktur

Allah görelim n'eyler?

Yesevî'nin başlattığı tarikatın Anadolu'da sürdürdüğü yolda devam eden Yunus Emre, mükemmel bir insan olmayı savunur. Bu propagandanın kökü, sürekli okuyan, araştıran ve kendisine "Derviş", "Miskin" gibi isimlerle hitap edilen Emre'nin yaşantısında yatmaktadır:

*Miskin Yunus n'eylesin
Derdin kime söylesin?
Varsın dostu toylasın
Lezzetli nesnedir aşk*

Yunus Emre'nin şiiri, kendisinin de söylediği gibi her zaman unutulmaz bir sohbet konusudur:

*Şirin hulkı eylegil, tatlı sözler söylegil
Sohbetlerde Yunus'u hergiz unutmayalar*

Dünya, edebiyat ve şiir var olduğu ve kalplerde Allah aşkı yaşadığı sürece Yunus'un söylediği her kelime sonsuza kadar insanlarla birlikte olmaya devam edecektir. Büyük kalpten dökülen şu sade satırlara bakalım:

*Ben yürürüm yane yane
Aşk boyadı beni kane
Ne akilem ne divane
Gel gör beni aşk n'eyledi*

(Ben yürürüm yana yana / Aşk(in) boyadı beni kana / Ne akıllıyım ne de deli / Gel gör beni aşk(in) ne hâle getirdi)

*Gâh eserim yeller gibi
Gâh tozarım yollar gibi
Gâh akarım seller gibi
Gel gör beni aşk n'eyledi*

(Kimi zaman yeller gibi eserim / Kimi zaman yollar gibi tozarım / Kimi zaman da seller gibi akarım / Gel gör beni aşk(in) ne hâle getirdi)

*Akar suların çağlarım
Dertli ciğerim dağlarım*

*Şeyhim anuban ağlarım
Gel gör beni aşk n'eyledi*

(Akar sular gibi çağlarım / Dertli ciğerimi dağlarım / Şeyhimi anarak ağlarım / Gel gör beni aşk(ın) ne hâle getirdi)

*Ya elim al kaldır beni
Ya vasluna erdir beni
Çok ağlattın güldür beni
Gel gör beni aşk n'eyledi*

(Ya elimi tut, ayağa kaldır beni / Ya sana kavuşmamı sağla / Çok ağlattın, güldür beni / Gel gör beni aşk(ın) ne hâle getirdi)

Edebiyat özellikle şiir, uzun uzun duygusuz ve yapmacık cümleleri sevmez. Onun büyüklüğü, mükemmelliği özlü oluşunda yatar. Geçmişten günümüze en canlı sanatsal dilin güzelliğinin sırrı sadeliğindedir. O sade güzellik her zaman herkesin kalbine girmiş ve herkes tarafından sevilmiştir. Klasik edebiyat numunelerindeki güzellik de aynı o sadeliktedir.

Orta Asya şeyhleri Yesevî'yi, Anadolu da Yunus Emre'yi bir öğretmen, bir pir olarak kabul eder. Yesevî'nin hikmetlerinde, Yunus Emre'nin ise divanında, mesnevisinde insanın Allah'ın varlığının en büyük tecellisi olduğu belirtilir. Çünkü insanın kalbi ilahi aşkın özünün bulunduğu yerdir. Bu yüzden evrim de ancak gönülde gerçekleşir. İlahi aşkı bulan kişi Allah'ın lütfuyla kökten yenilenir ve ilahi bir çekicilik kazanır. Bu hâlin adı aşktır. Ahmed Yesevî ve Yunus Emre gibi şahsiyetler bu aşkın gerçek sahipleridir.

Tasavvuf ilmindeki "yol", Allah yolu, O'na yetişme ve kavuşma yolu anlamında kullanılır. Bu yol Allah'ı seven kul için onu ne kadar sevdiğine bağlı olarak uzun ya da daha kısa olabilir. İlahi aşkı ararken uzun yolda kaybolma korkusu, kul için büyük bir imtihandır. Tanrı'dan ayrı düşmek, ayrılığın acısını çekmek, bunların hepsi dervişin Allah'la karşı karşıya durmaya hazır olduğunu anlatır. Akil insan deli olamaz, onu "delirtebilen" yalnız Allah aşkıdır. Birinci dörtlük de Yunus'un, akıl ve delilikle artık ilgilenmediğini gösterir. Yunus akıllılığın ve deliliğin ötesine geçmiş bir konumdadır. Allah'a yakın olmak, ilahi aşkı bulmak ne akıllılığın ne de deliliğin değerinin kalmadığını belirtir.

İkinci ve üçüncü dörtlükte, şair bütün bir varlık ve doğayla birlikte Allah'ı bulmaya çalıştığını söyler ve bu yüzden de zaman zaman içinde bulunduğu hâli tarif eder. Bazen yeller gibi eserek bazen yollar gibi tozarak bazen de seller gibi çağlayarak arayışa devam eder. Öte yandan aşk acısıyla yanan yüreği de kendisine büyük dert verir.

Son dörtlükte Allah'a yakarıшта bulunan Yunus Emre, "Ya elim al kaldır beni ya vaslına erdir beni," diyerek Allah tarafından kabul edilme ve onun aşkına nail olma arzusunu dile getirir.

YUNUS EMRE'NİN ŞİİRLERİ BİLGELİĞİ TAŞIR

RANA ALHAKİMİ YEMEN

İnsanlar kendilerini yönlendirecek bir bilgeliğin rehberliğine ihtiyaç duyarlar. Sıkıntıya düştükleri zamanlarda hayatlarını sürdürebilmek için daha sabırlı ve huzurlu olmak isterler. Yunus Emre'nin şiirleri de işte böyle zamanlarda ihtiyaç duyulan bilgeliğin özünü insanlara aktarmaya çalışır.

Yunus'un şiirleri dini taşır. İnsanlara inançlı olmayı ve olmaları gereken yolu hatırlatır. Hüzün içinde olanlara ağlamanın bazen iyi bir şey olduğunu, kalbi arındırdığını söyleyerek gönüllere su serper. İnsanları Hak yoluna dolayısıyla huzuru bulmaya çağırır. Birçok şiiri Allah'tan ve Allah sevgisinden bahseder. Dua etmenin ve oruç tutmanın güzelliğini anlatır. Sadece bu iki şeyin bile hayatımızı iyi bir şekilde kontrol etmeye yardımcı olduğunu söyler. Çünkü insanlar çok dindar olmasalar da bu sayede Allah'a bağlanır ve kendilerini iyi hissettirdiği için bu tür şiirler vesilesiyle zamanla hakikati kavramaya yaklaşırlar.

Yunus Emre'nin şiirleri aşkı taşır. Aşkın yeri insan kalbidir, kötü insanlar bile sevgiyi kalplerinde taşırlar. İnsanlar genelde bazı aşk şiirlerini, sözlerini hatırlamak isterler. Aşklarını başkalarına anlatabilmek ve aşkı öğrenmek için şiirlere başvururlar ki Yunus Emre'nin şiirleri de bu şiirlerin başında gelir.

Kısacası Yunus Emre'nin şiirleri samimi bir üslupla insanlara güzel şeyleri, insanlığı öğütlediği; Allah'a nasıl ibadet edileceğini ve başkalarını sevmenin gerekliliğini anlattığı için gönülleri fethetmiş ve bugüne kadar gelmiştir.

ÇAĞA IŞIK TUTAN BİR ŞAİR

GULNOZA SAİDOVA ÖZBEKİSTAN

Yunus Emre, ünü kendi çağını aşmış, çağlar ötesi bir şairdir. Bu yüzden yedi yüz sene sonra, modern dünyada, teknoloji çağında hâlâ ilgiyle kendisinden bahsedilmektedir. Yunus Emre, aynı zamanda coğrafyasını da aşmış bir şairdir. Bugün dünyanın dört bir yanında tanınmış ya da adı duyulmuştur. Biz de uluslararası öğrenciler olarak dünyanın farklı yerlerinden Türkiye'ye gelip burada Yunus Emre'yi bir ders olarak işliyoruz.

Peki, Yunus'u çağlar ötesi bir kişilik yapan şey nedir? Yunus insanın insan olduğu için, Yaradan'ın bir eseri olduğu için sevilmesi ve ona bundan dolayı değer verilmesi gerektiğini söyler. Dil, din, ırk gözetmeksizin bütün insanlığa seslenir. Onun "yetmiş iki millete bir gözle bakmak" ilkesi evrensel insani değerlere götürür. "Bizim Yunus" dedikleri Yunus'u, "bizim"den çıkarıp tüm insanlığın Yunus'u yapan şey budur.

Yunus Emre, Batı'dan çok önce hümanizmin gayelerini şiirlerinde işlemiştir. Batı'nın hümanizminden farklı olarak Yunus tüm yaratılmışı sever. Malum olduğu üzere, Batı'nın hümanizm felsefesinde "insan" merkezde yer alır. İnsan merkezli bu yaklaşımdan farklı olarak Yunus'ta; insan, bitkiler, hayvanat âlemi başta olmak üzere tüm yaratılmış, sevginin kaynağı olarak değerlendirilmektedir. Çünkü tüm âlem Mahbub'un tecellisidir. Yunus'un insan sevgisini esas alan görüşleri bütün dünyada barış sloganları hâline dönüşmüştür.

Kısacası Yunus kendi yaşadığı dönemin yani dünün şairiydi. O, bugünün de şairidir. Kuşkusuz, yarının da şairi olacaktır. Başka bir deyişle zamanlar ve sınırlar ötesi bir kişiliktir, insanlığın Yunus'udur.

KALPTEN KALBE, HALKTAN HALKA

SHAMAM SALİH MOHAMMED ALHARBİ IRAK

Tarih boyunca birçok şairin sadece şiirleri değil kendileri bile unutulurken, Yunus Emre'nin kendisi ve şiirlerinin uzun yıllar boyunca unutulmaması, tam tersine gittikçe daha fazla öne çıkması ve onun aşk yolunda yaktığı meşalenin sönmemesi nin nedeni; bazı düşünür, yazar ve akademisyenlere göre Yunus Emre'nin kolay ve sade bir dil kullanmasıyla ilgilidir. Diğerlerine göre ise Yunus'un şiirleri kolay değil, net, sade ve doğrudur. Ben de böyle düşünüyorum.

Yunus, insanın anlatmakta zorlandığı derin duyguları net cümlelerle doğru bir şekilde ifade ettiği için sonsuza kadar insanların kalbinde yer almayı başarmıştır. Çünkü Yunus bir halk şairidir.

On hafta boyunca Yunus Emre'nin belli bir şiirsel tarzının olduğuna şahit olduk. Şiirlerinin konusu aşk, sevgi, adalet, sadakat gibi tüm zamanlarda insanların önemsendiği değerler olduğu için, Yunus'un şiirleri uzun yıllar yaşayıp bize ulaşmıştır. Başka bir deyişle Yunus belli bir mezhep, görüş ya da fikrin taraftarı değildir, sadece sevgi ve insanlıktan taraftır. Dolayısıyla Yunus'un şiirleri mahzun ya da mazlum tüm kalpleri etkilemiştir.

Yunus'un birçok ilahisi bugün yeni nesillerin de ilgisini çekecek şekilde bestelenmiştir ve bu sayede Yunus'un şiirleri belki de birçok insanın aşk yolculuğuna dair hikâyesini başlatmıştır. Böylelikle Yunus Emre'nin şiirlerinin dinî edebiyata da büyük katkısı olmuştur. Bu da dinin yayılmasını ve daha iyi anlaşılmasını sağlamıştır. Ayrıca Yunus'un şiirleri ve ilahilerinin çağlar ötesi olmasının en önemli nedenlerinden biri de Yunus'un tasavvuf ehli olmasıdır. Yani Yunus sadece edebî bir etki yaratmamış, âdetâ dinî bir literatürün -tasavvufun- temelini de oluşturmuştur. Bu sayede Yunus'un mirası nesilden nesle geçip konuşulmaya devam edecektir. Öyle ki Yunus Emre'nin şiirleri uzun yıllar boyunca Hacı Bayram Veli ve Âşık Veysel gibi birçok zata ilham vermiştir. Bu da dinî-tasavvufi şiir ekolünün gelişmesini ve bu alanda söylenen veya yazılan eserlerin günümüze kadar gelmesini sağlamıştır.

ÇIKTIM ERİK DALINA

IVANNA KOMASIUK UKRAYNA

Yunus Emre'nin şiirleri, önemli ve zor konuları sade ve anlaşılır bir şekilde anlattığı için popülerliğini asla kaybetmeyecektir. Yunus Emre, onun şiirlerini bilen herkesin şiirde anlatılan hakikati keşfedebilmesini bir vazife olarak görmüş ve bu vazifeye hayatını adanmıştır. Onun şiir dili, nesilden nesle aktarılan masalların, şarkıların ve atasözlerinin dilidir.

Her milletin bir kahramanı vardır. Yunus Emre de eşsiz söyleyiş ve ifade gücüyle Türk milletinin bir kahramanı olmuştur. Her bir şiiri insana ayrı bir huzur ve ilham verir. Çünkü Yunus şiirinin özüne Allah ve insan sevgisini koymuştur.

Gözsüze çu el eyledim, sağır sözüm anladı

Dilsiz çağırıp söyler, dilimdeki sözümü

...

Yunus bir söz söylemiş, hiçbir söze benzemez

Münafıklar elinden, örter mana yüzünü

Bu dizeler Yunus'un "Çıktım Erik Dalına" şiirine aittir. İlk kısımda Yunus, beşerî gözü görmeyenin hakikatin sözlerini gönül kulağıyla duyacağını söylüyor. Çünkü varlığın fiziksel boyutunda kalan Hakk'ın sözlerini duyamaz, duysa da anlayamaz. Yine Hakk'ın sesini duyabilmek için kul sesine sağır olmak gerektiğini söyler.

İkinci kısımda ise "Yunus bir söz söylemiş, hiçbir söze benzemez," derken âşık olanın sözünün Hak'tan olduğunu, kul sözüne hiç benzemeyeceğini anlatır. Dolayısıyla Yunus'un dediklerini ancak gerçek âşıklar anlayabilir.

AŞK NEDİR?

LİYA UR RAHMAN LİYAKATH ALİKHAN SRİ LANKA

Aşk, herkesçe kabul edilen bir olgudur. Önceden "aşk" dendiğinde aklıma ilk gelen materyalist anlamda bir aőktı. Örneğın Shahjahan ve Mümtaz, Leyla ile Mecnun, Romeo ve Juliet, Ambikapathy ve Amravati'nin birbirine duyduğu sevgi gibi. Fakat Yunus Emre materyalist aşk ile ilahi aşk arasındaki farkı öğretti.

Yunus Emre, kendisiyle aynı dönemde yaşıyan Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî gibi Allah aşkıyla yanıp tutuşan bir derviştir. Şiirlerini de ilahi aşka kavuşmak için neler çektiğini ve Allah'a ulaşmak için nelerden feragat ettiğini anlatmaya adanmış ve insanları her fırsatta aşk ve Hak yoluna davet etmiştir.

YUNUS EMRE'DE ALLAH SEVGİSİ

MOHAMED AL FATEH TAGALSİR MAROOF SAEED SUDAN

*Ben yürürem yane yane
Aşk boyadı beni kane
Ne akilem ne divane
Gel gör beni aşk n'eyledi*

Yunus Emre sevdiğine (Tanrı'ya) kavuşmak için aşk yolunun yolcusu olmaya hazır olduğunu, Tanrı'dan uzak olduğu için acı çektiğini bildiriyor. Dünyada artık ne akılla ne de delilikle ilgilenmediğini söylüyor, çünkü bunların ötesine geçmiştir. Tanrı'ya ulaştıktan sonra ne akıllılığın ne de deliliğin değeri olacaktır.

*Gâh eserim yeller gibi
Gâh tozarım yollar gibi
Gâh akarım seller gibi
Gel gör beni aşk n'eyledi*

*Akar suların çağlarım
Dertli ciğerim dağlarım
Şeyhim anuban ağlarım
Gel gör beni aşk n'eyledi*

Yunus, bütün doğa ile birlikte Tanrı'yı aradığını söylemektedir. Yeller gibi eserek, yollar gibi tozarak, seller gibi çağlayarak Tanrı'yı aramaktadır ve dertli ciğeri de aşk ateşiyle dağlanmaktadır. Yunus'un arayışı devam etmektedir, henüz ilahi aşkı bulamamıştır. Bu da şaire büyük bir acı vermektedir.

*Ya elim al kaldır beni
Ya vaslına erdir beni
Çok ağlattın güldür beni
Gel gör beni aşk n'eyledi*

Yunus Emre Tanrı'ya yakarmaktadır: "Ya elim al kaldır beni ya vaslına erdir beni" diyerek Tanrı tarafından kabul edilme isteğini dile getirmektedir. Çünkü Tanrı isterse elinden tutarak ilahi varlık içine alabilir. Bu dörtlükte "ağlatmak" sözcüğü dünya hayatı ile ilgilidir. Onun gülmesi ise ancak Tanrı'ya ulaşmasıyla mümkün olacaktır.

GÖNÜLLER YAPAN AŞK YOLCUSUDUR YUNUS

GULNOZA SAİDOVA ÖZBEKİSTAN

Yunus Emre, "İnsanı insan yapan öz, yaratılışındaki aşk cevheridir," demiştir. Aşk, kendi benliğinden sıyrılıp Hakk'a yönelmektir. Ölmeden önce ölmektir. Kendi varlığından vazgeçmektir. Yunus, "Bir ben vardır bende, benden içeri" demekle tam da bunu dile getirmiştir. O "Sevelim, sevilelim," diyen bir yüce gönüldür.

*Ben gelmedim dava için, benim işim sevi için
Dost'un evi gönüllerdir, gönüller yapmaya geldim*

Yunus Emre bu dizelerde dünyaya sevmek için, aşk için geldiğini açıkça belirtir. "Gönüller yapmaya geldim," diyerek en yüksek hedefinin gönül kazanmak olduğunu dile getirir. Bütün davaların ötesinde, tek amacı sevgi olan aşkla dolu bir gönül taşımıştır. Yunus Türkçenin aşk ve mana dili olmasını sağlamıştır. Bu yüzden o "Aşkın Türkçesi" olarak da anılır. Yunus iki türlü aşktan bahseder: mecazi aşk ve hakiki aşk. İnsan merkezli mecazi aşk, hakiki aşk için bir köprü görevini üstlenmektedir. Bu yüzden de Yunus sevgi ve aşkı çok önemser:

*İşitin ey yârenler, kıymetli nesnedir aşk
Değmelere verilmez, hürmetli nesnedir aşk*

Gönül dostlarına seslenen Yunus aşkın çok değerli bir nitelik ve Yaradan'dan kulluna bir lütuf olduğunu söyler. Paha biçilmez bir değer olduğu için de herkese nasip olmayabilir. Bu yüzden onun kıymetini bilmek gerekir.

*Hem cefadır hem safa, Hamza'yı attı Kaf'a
Aşk iledir Mustafa, devletli nesnedir aşk*

Aşkın iki boyutu bulunmaktadır: Biri cefa dediğimiz ızdırap, sıkıntı ve çiledir. Çile çekmeden aşka erişmek mümkün değildir. Üstelik maşuk tarafından gelen bu çi-

leye âşık gönülden razıdır. Çünkü o maububun cefasını da sefasını da aynı görür, ikisini de sever. Bu iki zıt olanı sevmek demektir. Hamza'yı Kaf dağına atan sebep de aşktır, Mustafa'nın özü de aşk iledir.

*Dağa düşer kül eyler, gönüllere yol eyler
Sultanları kul eyler, cüretli nesnedir aşk*

Aşkın kişiyi nasıl cüretkâr kıldığı herkesçe malumdur. Eğer aşk bir dağa düşecek olsa, koca dağdan geriye sadece bir kül yığını kalırdı. Şayet koca sultanların kalbine sızsa, onları sultanlıktan alıkoyup bir köleye dönüştürür.

*Denizleri kaynatır, dalga gelir oynatır
Kayaları söyler, kuvvetli nesnedir aşk*

Aşk öyle kudretli bir hâldir ki denizleri bile kaynatıp coşturur, fırtınalar koparır.

*Cansız koca koca taşları bile dile getirir.
Miskin Yunus n'eylesin, derdin kime söylesin?
Varsın dostu toylasın, lezzetli nesnedir aşk*

Aşk derdiyle yanıp tutuşan zavallı, garip Yunus içine düştüğü aşk derdinden biçaredir, bu duruma derman olacak kimse de yoktur. Bu yüzden hâlini anlatması boşunadır. Öte yandan Yunus bu aşk derdinden hoşnuttur da; çünkü âşığın gönlü ancak bu aşk derdiyle huzur bulur.

Yunus'un insan sevgisini ve aşkı esas alan görüşleri bütün dünyada barış sloganları hâline dönüşmüştür ve onun aşk tanımı evrensel bir değer olmayı başarmıştır. Yunus "yetmiş iki millete bir göz ile bakmak" ilkesiyle evrensel insani değerler üzerine inşa edilmiş felsefesi sayesinde dünya barışına ve hümanizmine katkı sağlamıştır.

AşK TEMASI VE YUNUS EMRE şİİRLERİ

AMİN JAHANGİRİNİA İRAN

Yunus'un şiirlerinde aşk bir çekirdek rolündedir ve her şey onun çevresinde meydana gelir. "İşitin Ey Yârenler" şiirindeki şu dizeler Yunus'un aşk ve sevgiye verdiği önemin özeti niteliğindedir:

*İşitin ey yârenler, kıymetli nesnedir aşk
Hem cefadır hem safa, Hamza'yı attı Kaf'a*

Bu dizilerde dikkat çekici nokta, aşkın birbirine zıt iki kelimeyle, hem "cefa" hem de "safa" olarak tanımlanmasıdır. Bu ifadeden aşkın her şeyi ihtiva ettiği anlaşılmaktadır. Yunus'un bakışında aşk çok güçlü ve olağanüstü bir durumdur. Öyle ki Yunus aşk için "Dağa düşer kül eyler" ve "Denizleri kaynatır" gibi ifadeler kullanarak onun kişi üzerindeki etkisini vurgular.

Yunus bir sufidir ve ilahi aşka tutkundur. Kişinin ilahi aşka ulaşması için kendi içine yönelmesi gerektiğine ve tüm kâinatın bu aşkın bir eseri olarak var olduğuna inanır. Yani Yunus'a göre her şeyde Allah'ın varlığından bir yansıma vardır, bunun için Yaradan'ın aşkından dolayı onun yarattığı her varlık sevilmelidir.

YUNUS EMRE VE AŞK

ANASTASİİA YEROKHİNA UKRAYNA

Yunus Emre'nin, Türk edebiyatına katkısı çok büyüktür. Yunus'un bugün dünyanın dört bir yanında okunan şiirlerinde, onun hayat felsefesinde ve dünya görüşünde aşk konusu özel bir yere sahiptir. Yunus Emre, aşkı çok önemsemiş, şiirlerinde bu konuya çok kez değinmiş hatta her şiirinde aşkı başka ve yeni söyleyişlerle anlatmıştır. Yunus Emre'nin şiirlerinde söz konusu olan aşk Allah aşkıdır. Ona göre Allah'ı sevmeyen bir kalp hiçbir aşkı tanımaz ve her aşk aslında Allah'a olan aşktan bir parçadır. Çünkü her insan Allah'ın eseridir. Yunus Emre'nin şiirlerindeki aşkın nasıl ele alındığını daha iyi anlamak için birkaç şiirini incelemek gerekir.

"Gel Gör Beni Aşk N'eyledi" isimli şiirinde Yunus Emre kendi hâlini anlatamadığını, âşğın içinde bulunduğu hâlin tarifsiz olduğunu söyler. İnsan âşık olunca kontrolünü kaybeder. Diğer yandan Yunus ilahi aşkın ona güç verdiğini söyleyerek kendini farklı doğal güçlere sahipmiş gibi hissettiğini ve aşkın, daha önce bilinmeyen taraflarını ortaya çıkardığını söyler.

"İşitin Ey Yârenler" şiirinde ise Yunus aşkın kuvvetini anlatır. Âşık olan kendini inanılmaz güçlü ve cüretkâr hisseder. Yunus'a göre aşk, denizleri kaynatır, kayaları söyletir, akılları şaşırtır; çünkü âşık insan dünyaya farklı bir gözle bakar. Öyle ki Yunus, aşkın sultanları dahi kul ettiğini ifade eder. Dolayısıyla ilahi aşk gücü ve mevkisi fark etmeksizin kişiyi kendi tesiri altına alır.

YUNUS EMRE şİİRİNDE AşK TEMASI

HEBA HALAPİ MISIR

Yunus Emre'nin şiirlerinin genel teması ilahi aşktır. Allah'a duyulan aşk ve insan sevgisi Yunus'un şiirinin merkezinde yer alır.

*Ben yürürüm yane yane
Aşk boyadı beni kane
Ne akilem ne divane
Gel gör beni aşk n'eyledi*

İlk dizelerde Yunus Allah'a seslenerek hâlini arz eder. İcini kanatan Allah aşkı ile yana yana oradan oraya dolaştığını söyler. Bu aşk onda derman bırakmamış, aklın ve deliliğın ötesine geçmiştir.

*Gâh eserim yeller gibi
Gâh tozarım yollar gibi
Gâh akarım seller gibi
Gel gör beni aşk n'eyledi*

Yukarıdaki dizelerde ise kimi zaman rüzgâr gibi estiğini, kimi zaman yollar gibi toz saçtığını ve kimi zaman da seller gibi çağladığını söyleyerek duygularının dışavurumunu anlatır. Nihayetinde ise bütün bu hâllerin aşktan kaynaklandığını söyler.

YUNUS EMRE'NİN İLAHİ AŞK ALGISI

FATİMA TAHİRİ CEZAYİR

Yunus Emre'nin eserleri, yüzyılların süzgecinden geçerek günümüze kadar ulaşmış ve her dönemde beğenilerek okunmuştur. *Risâletü'n-Nushiyye* adlı bir mesnevisi ve *Divan*'ında ilahi, mesnevi ve gazel olarak söylenmiş şiirleri bulunmaktadır. Anadolu'da divan sahibi ilk şairdir.

Aşk, Yunus'un şiirlerindeki en önemli konudur. Yunus Emre, insanın tüm canlıları severek nihayetinde Allah'a yöneleceğini savunurken, Mevlânâ ise insanın doğru-
dan yüce Allah'a yönelerek sevgiyi tadabileceğini söyler. İkisinin düşüncesindeki benzer nokta ise, sevgiye yönelmeyen insanın kâmil insan mertebesinde uzak olacağı, Allah'tan uzak olmanın da insanı hakikatten daha da uzaklaştıracığıdır. Yunus Emre'nin aşk kavramı, ilahi aşk fikrini içerir. Çünkü ilahi aşk, aşkın kaynağı ve varoluş sebebidir. Dolayısıyla bütün şiirlerinde tecelli eden aşk yüce bir makama ve sonsuzluğa karşılık gelir. Yunus Emre bu durumu şu sözlerle dile getirir:

*Işk makamı alidür ışk kadim ezelidür
Işk sözünü söyleyen cümle kudret dilidür*

*Diyen ol işiden ol gören ol gösteren ol
Her sözü söyleyen ol suret can menzildir*

*Suret söz kanda buldı kanda sözü iş oldu
Surete kendü geldi dil hikmetün yolidur*

Yunus Emre'ye göre âşğın sevgilisine, yani ilahi olana yönelmesi, insanın zaten sahip olduğu tüm kötü nitelikleri yok etmesini sağlar. Yani sevgili, kişinin kötü ahlakını ve bencil duygularını değiştirerek; ona "güzelliğini göstererek" Allah'ın huzuruna çıkar. Yunus Emre bu durumu şu sözleri ile dile getirir:

*Erenlerden etek tutan, menzil alup Hakk'a yiten
Muhammed nurına batan, ol dünyaya kalmayandır*

*Kindür bunda palas giyen, oldur anda hulle giyen
Dilde ağızda söylenen, ol kimseye gülmeyendir*

GÖNÜLLERİN YUNUS'U

İNTİZAR KARA AZERBAYCAN

Eserlerinde hümanizm, tasavvuf, ilahi aşk ve sevgi konularına yer veren Yunus'u bir de ben anlatmak isterim.

Yunus Emre'nin Anadolu'nun en karmaşık döneminde, 13. yüzyılda dünyaya geldiği tahmin ediliyor. Yunus seksen yılı aşkın hayatında edebî meclislere katılmış, dervişlik yapmış, hayatını inandığı görüşlerini yaymakla geçirmiştir. Eserlerinden yola çıktığımızda onun Şam'a, Azerbaycan'ın çeşitli yerlerine; Nahçıvan'a Kah'a, Rum'a yolculuklar yaptığını görüyoruz. Yunus Emre hayatını "vahdet-i vücûd" felsefesinin esaslarına göre yaşamıştır. Onun düşüncesine göre var olan tek şey yüce Allah'tır. Geri kalan her şey onun tezahürü yani yansımasıdır. Yunus, Taptuk Emre'nin halefi olarak gezilerine çıktığında da bu fikirleri yansıtmıştır. Gitmiş olduğu yerlerde onun bu görüşlerini destekleyen ve onunla hemfikir olan öğrencileri Yunus Emre'nin sadece görüşlerini benimsememiş, onun ismini de almışlardır. Bu yüzdendir ki Yunus Emre'nin nerede doğduğu gibi kabrinin nerede olduğu hususunda da karışıklık vardır. Aksaray'da, Azerbaycan Kah'ta ve diğer birçok yerde Yunus Emre'nin mezarının olduğu düşünülmektedir.

Peki Yunus Emre'nin eserlerinde yer verdiği görüşlerini yorumlayacak olursak nasıl anlatabiliriz? Yunus Emre'nin iki eseri vardır: *Divan*'ı ve *Risâletü'n-Nushiyye* adlı mesnevisi. *Divan*'ına gönüllerin; *Risâletü'n-Nushiyye*'ye ise akılların kitabı diyebiliriz. *Divan*'ındaki şiirler hece, diğer eseri ise aruz vezninde yazılmıştır. Bu eserlerinde Yunus kendi düşüncelerini dile getirmiş ve çeşitli nasihatlerde bulunmuştur. Yunus'un anlattıklarını onun mısraları eşliğinde ben de yorumlamak isterim. Yunus Emre Yaradan'ı severdi. Yaradan'ı sevdiği için yaratılanı da severdi:

Yaratılanı sev, Yaradan'dan ötürü

Allah'ı seven, onun mümin kullarının kalbinin kırılması Yunus için en ağır şeylerdendi:

Eğer bir müminin kalbini kırarsan, Hakk'a eylediğin secde değil

Bu mısrada aslında davranışlarımızın gösteriş olarak değil, içten olmasının ne kadar önemli olduğunu anlatıyor. Herkes secdeye yatabilir, ancak herkes Yaradan'ın merhametini hissedemez. Aynı düşünceyi bir diğer mısrasında şu şekilde vurguluyor:

Bir bahçeye giremezsen durup seyran eyleme, bir gönlü yapamazsan yıkıp viran eyleme

Yunus kalp kırmanın ağırlığını anlatırken bir diğer taraftan kalp kırmak için kullanılan kelimeler yerine, sözün iyi niyetle ve yerinde kullanıldığında ne kadar anlamlı olabileceğini de anlatıyor:

Söz ola kestire başı, söz ola kese savaşı, söz ola ağıulu aşı bal ile yağ eder bir söz

Savaş başlatan da bitiren de sözdür, insanın içtiği suyu zehreden, yediği yemeği bal eden de sözdür.

Yunus bu hayatın fâni ve asıl olanın ruhun Yaradan'a kavuşması olduğunun farkındadır:

*Ağaç ata bindireler sinden yana göndereler
Yer altına indireler kimse ayruk görmez ola*

Ağaç at derken aslında her fâninin bir gün tabutunda yer altına gireceğini ve kimse'nin diğerinden ayrılmayacağını söylüyor. Yunus ölenin beden olduğunun da farkındadır. Çünkü canlarımız zaten Yaradan'a aittir:

Ölür ise ten ölür, canlar ölesi değil

Peki bizler aslında ne baştan var olan ne de sonda var olacak olan yaratılanlar kendimizi ne kadar biliyor ve kendimizi ne kadar tanıyoruz?

İlim kendini bilmektir

Kendini bilmek dediğimiz şey Yunus'a göre dört adımdan geçmektedir: Şeriat, tarikât, marifet ve hakikat. Dinini bildiğinde, yolunu çizdiğinde, adabını gözettiğinde

hakikate ulaşır ve gerçek bir mümin olabilirsin, diyor Yunus. Sonuç olarak hem gönüllere hem de akıllara hitap eden Yunus Emre, bitmeyen bir derya gibidir. Yunus'un kendi yazdıkları gibi onun hakkında yazılanlar da kitaplara sıĝmamaktadır. Bu deryadan bir damla alabildiysek ne mutlu bizlere...

YUNUS EMRE

MOHAMED ABDULLA İSMAİL KHAZİN SUDAN

Yunus Emre'yi hakıyla anlatmak için sözler yetersiz kalır. Türkçe şiirin öncüsü, halk şairi ve mutasavvıf bir zat olan Yunus Emre, şüphesiz insan sevgisi ve ilahi aşk dendiğinde akla gelen ilk isimdir. Yunus Emre şiirleriyle, sevgisiyle ve aşkıyla Anadolu insanına ve dünyanın dört bir yanındaki insanlara sesini duyurmuştur.

Haftalar boyunca değerli hocalarımız Yunus Emre hakkında kıymetli bilgiler aktardı. Eserleri ve sözleri yüreklere hitap eden Yunus, insanlara Allah aşkının en güzel, en saf, en temiz aşk olduğunu içten bir üslupla anlatıyor. Allah sevgisinin cihandaki eşsiz ve en güzel hâl olduğunu söylüyor.

Şu iki dize Yunus'un hayata bakışının ve felsefesinin özeti niteliğindedir. O, hayatın merkezine ilahi aşkı koyar ve insanın amacının da bu aşkı bulmak olduğuna inanır:

*Nereye bakar isem dopdolusun,
Seni kanda koyam benden içeri*

YUNUS'UN HİKÂYESİ

SHAMAM SALİH MOHAMMED ALHARBİ IRAK

Yunus Emre denildiğinde insanın aklına yaklaşık doksan yıl süren ve şevkle yoğrulan bir aşk hikâyesi gelir. Yunus Anadolu'nun bir sembolü olarak uzun aşk yollarının nasıl yürüneceği konusunda âdetâ bir meşale olmuştur. İnsanın kendi kendisini nasıl yok ederek var olduğunu, kaybolarak bulunduğunu ve kendini bir hiç sayarak hakka vardığını, sadece şiirleriyle değil, bütün eylemleriyle insanlara göstermiştir.

a) Şiirsel Değeri

Yunus Emre'nin şiirleri 13 ve 14. yüzyıla ait olduğu için eski Türk dilinde söylenmiştir; bu nedenle şiirlerinde Arapça ve Farsça sözcüklerin kısmen fazla olduğu net şekilde fark edilir. Ayrıca bu şiirlerin tasavvufi bir tarzda olması, başta Anadolu topraklarında başlayarak Türk şairlerin imani ilhama dayalı bir biçimde eserlerini oluşturmaya geleneği daha sonraki dönemlerde Arap (İbnü'l-Fârız, Hallâc vb.) ve Fars (Hâfız gibi) şairler tarafından da benimsenmiştir. Uzun yıllar sonra bu tavrın birçok Türk şair tarafından kabul görmesinin ardından Yunus'un etkisi açık şekilde fark edilir. Başka bir deyişle, genelde Türklerin İslam'ı kabul ettikten sonra kimliklerini kaybettiklerinden bahsedilirken aslında Türkler, Arap ve Farslardan birçok şeyi öğrenip daha sonra her iki toplumda da büyük etki sahibi olmuştur. Böylece kılıçların fethedemediğini kalpler şiirle fethetmiştir. Ayrıca bu şairlerin etkisi o kadar büyük olmuştur ki hem Arap hem de Fars diline mutasavvıfların sözlerinden birçok Türkçe kelime ve deyim geçmiştir.

b) Dinî Etkisi

İslam dini davasının başından beri Hz. Peygamber'in sahabe Hassân bin Sâbit'e (Onlara -müşriklere- karşı şiir söyle, Allah (c.c.) seni Rûhülkudüs -Cebrail- ile desteklesin) buyurması neticesinde şiir toplumda büyük bir etkiye sahip olmuştur. Arap toplumunda şiirin önemine dair çok şey anlatılabilir, lakin İslam coğrafyasının büyümesi ve Müslümanların rehavete kapılması, şiirlerin de müptezel olma-

sına yol açmıştır. Böylece Asr-ı Saâdet'in bitmesiyle birlikte dinî şiirlerde yavaştan bir çöküş yaşanmaya başlamıştır, ancak mutasavvıflara Allah'ın nuru vasıl olunca sözleriyle toplumda bir nur yakmışlardır.

Yunus Emre'nin, şiirlerinden hareketle bir mutasavvıf ve vasıl olduğu anlaşılıyor. Âşıklar da onun yolunda mürittirler. Anadolu'da başlayan tasavvufi şiir akımı kısa sürede toplumda ciddi şekilde yerleşmiştir ve Osmanlı şiirinin kimliği olmayı başarmıştır.

"Allah'tan gelen Allah'a gider," ilhamıyla yazan Yunus gibi âşıkların kalpten kalbe aktararak nesiller boyunca devam eden sözleri bize ulaşmıştır ve başka kalplere ulaşmaya devam edecektir.

YUNUS EMRE VE TAPTUK EMRE

AKİBOU TANDİA MALİ

Yunus Emre'yi bir kompozisyona sığdırmak mümkün mü! Nasıl ki insan sevdiğini sözle anlatamaz, ifade edemezse benim de Yunus'u hakkıyla anlatmam kolay değil. Fakat zor olsa da sanırım kalemimi serbest bırakacağım, hangi konuları istiyorsa onları yazsın kısaca.

a) Buğday mı Yoksa Nefes mi?

Yunus Emre kıtlık yüzünden bir gün yollara düşer ve buğday arar. Buğdayı yalnız kendisi için değil çocuklar, kadınlar ve bütün köy halkı için ister. Bu arayış ta ki Hacı Bektâş-ı Velî dergâhına kadar devam eder. Hoca, Yunus'a sorar: "Sana buğday yerine nefes versek ne dersin?" Yunus, "Buğday istiyorum," diye karşılık verir. Hoca birkaç kez aynı soruyu tekrarlasa da Yunus'tan aynı cevabı alır. Hoca Yunus'a buğdayı verir. Yunus köye dönerken yolda hatasını fark ederek yanlış şeyi tercih ettiğini anlar ve hemen geri dönerek Hoca'ya nefes istediğini söyler. Ama artık geç olduğunu söyleyen Hoca, Yunus'u başka birine yönlendirir. Yani bu durum, Yunus için başka bir yolculuğa başlamasına vesile olur. Yolculuk nerededir acaba?

b) Yunus Emre ve Taptuk Emre

Yunus Emre'nin insan-ı kâmil olması için başka yola düşmesi icap eder. Hacı Bektâş-ı Velî'den ayrıldıktan sonra Taptuk Emre'ye gitmesi gerekiyordur, çünkü anahtarı artık ondadır. Yunus, Taptuk Emre'nin dergâhında çeşitli işler yapmıştır. En meşhur görevi ise odun taşımasıdır. Yunus Emre kırk yıl boyunca dergâha eğri tek bir odun getirmemiştir, bu da onun ihlasının göstergesidir. Yunus, dergâhta hem maddi hem de manevi eğitim görmüş, güzel ahlak sahibi olmuş ve şiirleri ve sade dili aracılığıyla insanları güzel ahlaka davet etmiştir.

c) Yunus Emre ve Şiir

Yunus Emre'nin ismini duyduğumuzda aklımıza hep güzel şiir gelir. Onun şiirler

hem anlam hem şekil özellikleri yönüyle çok kıymetlidir. şiirlerinde insanları iyiliğe, sevgiye, güzel ahlaka ve gönülleri kazanmaya davet etmiştir. Kötülükten, kalp kırmaktan, hasetten, bencillikten uzak durmayı öğütlemiştir. Bu kompozisyonu Yunus'a ait şu dizelerle bitirmek istiyorum:

*Yunus der hoca gerekse var bin hacca
Hepsinden iyice bir gönüle girmektedir*

YUNUS EMRE'NİN HAYATI VE MİRASI

ANASTASİİA YEROKHİNA UKRAYNA

Her ülkenin tarihine damga vuran şahsiyetler vardır. Öyle ki çoğu zaman bu şahsiyetler sadece kendi ülkesini değil, dünyayı da etkilemiştir. Böyle kişilere tarih boyunca çok nadir rastlanır. Nitekim Türk edebiyatının en görkemli ismi Yunus Emre de böyle bir şahsiyettir. Yunus Emre genel itibarıyla bir şair olarak bilinip anılsa da aslında fikirleri tek bir alanla sınırlı kalmamış, yaşantı ve görüşleriyle birçok alanda derin izler bırakmıştır. En önemlisi de onun bir insan olarak yaptıkları ve insanlığa bıraktığı mirastır. Bir şair, düşünür, âlim, mutasavvıf, derviş olarak çok yönlü bir şahsiyet olsa da insanlar onu "Bizim Yunus" diye bağrına basmıştır.

Yunus Emre'nin Hayatı ve Mirası

Birçok önemli şahsiyetin hayatı gibi Yunus Emre'nin hayatı da efsane hâline gelmiştir. Yunus'un doğum tarihi tam olarak belli değildir; ama uzmanların çoğu 1238 yılını onun doğum tarihi olarak belirlemektedir. Yunus Emre zor ve sıkıntılı bir dönemde dünyaya gelmiştir. Onun doğduğu ve büyüdüğü yıllarda vatani, Batı'dan gelen Haçlı Seferleri ile Doğu'dan gelen Moğol istilası arasında sıkışıp kalmıştı. Yunus Emre'nin yetiştiği şartlar çok zor olsa da bu şartlar onun kişiliğini olumsuz etkilememiş, aksine zor zamanlarda insanların birbirine yardım etmesi, destek olması gerektiğine inanmış ve hayatında bunu uygulamıştır.

Emre'nin ilahi aşk yoluna girme hikâyesi de bize onun hakkında çok şey açıklamaktadır. Yunus'un yaşadığı köyde kıtlık vardır ve Yunus köy sakinleri tarafından, buğday istemek üzere Hacı Bektâş'a gönderilir. Bektâş ise Yunus'a, buğday mı yoksa onun bilgilerini mi istediğini sorar. Yunus, Bektâş'ın birkaç kez tekrar eden sorusunu her seferinde buğday istediğini söyleyerek yanıtlayınca Bektâş ona buğday verir. Fakat yolda Yunus pişman olur ve geri dönerek Bektâş'a bilgilerini istediğini söyler. Bektâş ise nasibinin artık Taptuk'ta olduğunu söyleyerek Yunus'u oraya yönlendirir. Yunus hayatının birçok yılını Taptuk'un yanında geçirir. Oradaki vazifesi ise odun taşımaktır.

Bu anekdot bile bize Yunus'un kişiliği hakkında yeterince şey anlatmaktadır. Yunus, Taptuk'un evine eğri odun yakışmaz diye, hiçbir zaman eğri odun getirmez. Taptuk'un yanında geçirdiği yıllar ona çok şey katar. Öyle ki kaynaklarda buna dair birçok hikâye, efsane vardır. Örneğin, bir gün Taptuk, Yunus'un ona her sorduğu soruya "Bilmiyorum," diye cevap vermesini ister. Taptuk'un bu isteği aslında onun terbiye pratiklerinden sadece bir tanesi olsa gerektir.

Yunus'un bugün dahi edebiyatın başköşesindeki yerini korumasının en önemli sebebi onun dilinin halk dili olmasıdır. Şiirleri sade bir dille söyleyen Yunus, aynı zamanda bu sade dille çok derin anlamlar ifade etmiştir. Şiirlerinde değindiği sevgi, gönül işleri hep Allah'a olan aşkını anlatmaktadır. Bu sayede Türkçeyi hem din dili hem de edebiyat dili hâline getirmiştir.

Yunus Emre, sıra dışı bir şahsiyettir. Elde ettiği bilgilere uzun ve zor yollarda yürüyerek varmıştır. Yunus bu yollarda yürüdüğü için de her insanın kendi yolu olduğunu biliyor ve buna anlayışla bakıyordu. *Gelin tanış olalım, sevelim sevilelim* diyen Yunus Emre, hiçbir zaman din, ırk, millet ayrımı gözetmemiştir. Belki de bu yüzden sadece Türkiye'de değil, bütün dünyada her dinden, ırktan ve milletten insanlar tarafından sevilmektedir.

YUNUS EMRE'NİN HAYATI

BAOZAR ZAKARİYYAH NİJERYA

a) Yunus Emre

Yunus Emre, tarihte gördüğümüz en etkili, akıllı ve önemli şahsiyetler arasındadır. Hayatımızı en güzel şekilde nasıl yaşayabileceğimizi anlatan şiirleri ile âdeta bir kalp doktoru gibi çalışmış, bu yüzden de çoğu insan tarafından bir manevi mimar olarak kabul edilmiştir.

b) Yunus Emre Hayatında Neler Yaptı?

Yunus'u ve insanlık için yaptıklarını sözle ifade etmek kolay değildir. Diyar diyar dolaşıp insanların İslam'ın öğretileri doğrultusunda; sabır, memnuniyet, hoşgörü, iyilik gibi güzel değerleri benimseyerek yaşayabilmeleri için Yunus Emre bütün hayatını adamıştır.

Yunus neredeyse her şiirinde dinî ve ahlaki değerlerden bahseder, insanların Allah'ı aklında tutarak her zaman mutlu ve güvenli olacağını hatırlatır.

Kısacası Yunus Emre, insanları hakikat yoluna davet ederek onlarla gerçek mutluluğun sırrını paylaşmaktadır. Bu yüzden Yunus Emre'yi sadece okulların, sokakların ve enstitülerin isimlerinde değil, hayatımızın her anında canlı tutmalı ve onun birikiminden istifade etme çabası içinde olmalıyız.

YUNUS EMRE'NİN ŞİİR VE EDEBİYAT ŞEKLİ

MASİH AHMAD MOHAMMADI AFGANİSTAN

a) Yunus Emre Kimdir?

Yunus Emre'nin hayatı hakkındaki bilgiler net olmasa da 1238'de dünyaya geldiği ve kırk yılını hocası Taptuk Emre'nin yanında geçirdiği bilinmektedir. Yunus Emre, mutasavvıf Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî ile aynı dönemde yaşamış ve Yunus Emre de Mevlânâ gibi Anadolu'da tasavvufun önde gelen bir temsilcisi olmuştur. Fakat asıl kıymeti ise ölümünden sonra fark edilmiştir. Yunus Emre 1328 yılında vefat etmiştir.

b) Yunus Emre'nin Şiir ve Edebiyat Şekli

Esas olarak ilahi aşk ve sevgi temalarına ayrılmış şiirleri derin duygularla yüklüdür. Sade bir üslupla söylenmiş şiirleri Anadolu halk şiirinin geleneksel hece ölçüsüyledir. Yunus'un şiiri sonraları Türk tasavvufu üzerinde belirleyici bir etkiye sahip olmuştur. Eski Anadolu Türkçesi olarak bilinen üslubun şekillenmesinde de önemli rol oynamıştır. Aynı zamanda 1910'dan sonra Türk millî şiirinin rönesansı sayılan dönemde şairler için ciddi bir ilham kaynağı olmuştur.

Yunus Emre, İslam tasavvufunu anlatırken Türk kültürünün köklü unsurlarını kullanmayı başarmış, âdeta şiirleriyle ölü kalplere yeni soluklar vermiştir.

c) Yunus Emre'nin Eserleri

Yunus Emre'nin iki en önemli eseri *Risâletü'n-Nushiyye* ve *Divan*'ıdır. Bir nasihatler kitabı olan *Risâletü'n-Nushiyye* mesnevi şeklindedir. Ruhun evrelerini anlatmak maksadıyla yazılmış tasavvufi bir nasihat risalesidir. *Divan*'ı ise Yunus Emre'nin ana sanatının tezahürüdür. Şairin sevgisi ve inancı, tevhit ve ilahi güzellikler hakkındaki düşünceleri bu koleksiyona tam olarak yansımıştır. Yunus Emre'nin *Divan*'ından en sevdiğim şiire ait birkaç satırsa şöyledir:

*Aşkın aldı benden beni, bana seni gerek seni
Ben yanarım dünü günü, bana seni gerek seni*

*Ne varlığa sevinirim ne yokluğa yerinirim
Aşkın ile avunurum, bana seni gerek seni*

*Aşkın âşıkları öldürür, aşk denizine daldırır
Tecelli ile doldurur, bana seni gerek seni*

YUNUS EMRE'NİN HAYATI

SOMİA ALAA HASSAN KAMAL ELSAİD ELDİB MİSİR

Yunus Emre bir mutasavvıf halk şairidir. Hayatı hakkında yeterli bilgi olmadığı gibi kaynaklardaki bilgiler de yer yer birbirini tutmaz.

Yunus'un doğduğu ve büyüdüğü tarihler Anadolu için zor ve çalkantılı bir dönemdir. Bu dönem Selçukluların çöktüğü, Anadolu'da bir siyasi birliğin ve istikrarın olmadığı, birçok beyliğin rekabet hâlinde olduğu; Selçuklular ve Bizans arasında sık sık savaşların yaşandığı bir dönemdir.

Zulmün yaygın olduğu bir dönemde dünyaya gelmiş olan Yunus Emre'nin hoş-görü ve sevgi üzerine duru bir Türkçeyle şiirler söylemesi Yunus'u halka yakınlaştırmıştır. Çoğu rivayete göre Yunus Emre herhangi bir tahsil görmemiştir, ancak tercih edilen söylentiye göre ise medrese eğitimi almıştır; aynı zamanda Arapça ve Farsça da biliyordu. Fakat bu dilleri nereden öğrendiği ve bu eğitimi nereden aldığına dair bir bilgi ya da açıklama yoktur. Diğer yandan Yunus Emre'nin bir deriş olarak Anadolu'nun çeşitli şehirlerine ve Azerbaycan'a seyahat ettiği tahmin edilmektedir.

Her şeye rağmen Yunus Emre'nin şiirleri, onun Türk tasavvuf edebiyatı sahasında kendine has bir tarz oluşturmayı başardığını ortaya koymaktadır.

Yunus'un ölümü hakkındaki bilgiler de kaynaklarda birbirini tutmamaktadır. En kuvvetli görüş ise Eskişehir'de defnedildiğidir.

ÂDEMOĞLU YUNUS

MASİH AHMAD MOHAMMADI AFGANİSTAN

Yaşarken unuttuğumuz bir kavram var: ölüm. Adı duyulduğunda kalplere ürperti veren ölüm, sanki bir gün onu hiç tatmayacakmışız gibi yaşadığımız bu hayatın zirvesidir. Yunus Emre insanoğlunun bu gaflet hâlini çok iyi fark etmiş olacak ki şiirlerinde dünya hayatının fâni olduğundan, insanın ebedi ahiret yurdunu, geçici dünya hayatına tercih etmesi gerektiğinden çokça bahseder.

Yunus Emre döneminin bilir kişisi, akil insanı olmakla birlikte günümüzde de geniş kesimler tarafından bilinen, sevilen ve saygı duyulan bir şairdir. Onun şiirleri asırlar geçmesine rağmen hâlâ ezberlerdedir. Öyle ki şiirlerinin bir kısmı çeşitli sanatçılar ya da müzik toplulukları tarafından bestelenmiştir. Peki uzun zaman öncesine ait bu eserler nasıl olur da bugün bile birçok kimse tarafından bilinir ve sevilerek okunup söylenir?

Yunus Emre eserleri sadece akla değil aynı zamanda gönüllere de hitap eder. Yunus'u okuyan herkes aslında onun şiirlerini kalbinden de geçirmiş olur.

Yunus insanlığı anlatıyor, aşkı tasvir ediyor, gönüllerde yaşayan ilahi sevgiyi sözlerle döküyordu. Aslında aklında, kalbinde yeşerttiği bu duyguları yazarak birine anlatmak yazarın ne kadar usta olduğunu da bizlere bir daha gösteriyor. Yunus bir saf âşık, derin düşünür, kalp savunucusudur. Yunus'a göre kalp kırmak en ağır günahlardandır. Bunları anlattığı şiir ve ilahileri de gerek sade halkı gerekse de onunla hemfikir olmayanları bile etkilemektedir, çünkü tüm sadeliği ile yazılan bu eserleri okuyup da anlamamak mümkün değildir. Asırlarla kapişan, senelere göğüs geren bu anlamlı şiirleri her okuyucu farklı anlar ve yorumlar. Zaten sade dille derin anlam başka nasıl anlatılabilir ki?

Yunus Emre şiirlerinin asırlar aşarak günümüze kadar gelmesinin bir diğer nedeni ise barındırdığı içerik, dokunduğu konulardır. İnsanlığı, hümanistliği, sevgiyi, ilahi

aşkı ele alan Yunus'un aslında sonsuzluğa bir kapı araladığını da belirtebiliriz. Bu konular ise ne anlatmakla biter ne de dinlemekle son bulur. Yunus sadece insanı değil insanın duygularını da ele almaktadır. Yunus eserlerinde insanı sevmeyi anlatıyor. Bu eserlerde insan sıradan bir insan olmayıp içinde ilahî aşk barındıran, Rabbine şükreden iyi niyetli bir bendedir.

Yunus için ilahî aşk gönüldedir; bu sebeptendir gönül kırmamaya çok kez değinmiştir:

*Bir kez gönül yıktın ise
Bu kıldığın namaz değil
Yetmiş iki millet dahi
Elin yüzün yumaz değil*

İnsanoğlu için fânî hayatı anlattığı "Âdemoğlu" şiirine de bakarsak aslında sorgusuz Yunus'un bu günümüzde bile bu kadar güncel olmasını anlamış oluruz:

*Miskin Âdem oğlanı, nefse zebun olmuştur
Hayvan canavar gibi, otlamağa kalmıştır*

Nefsine köle olan bir insan aslında hayatta sadece bir hayvan gibi önüne çıkkanı yemekle yetinmektedir.

*Hergiz ölümün sanmaz, ölesi günün anmaz
Bu dünyadan usanmaz, gaflet önün almışdur*

Bir gün öleceğini unutarak hayatını sanki hiç fânî değilmiş gibi yaşayan insanlar aslında bir gaflet uykusundadır. Fânî hayata o kadar bağlıdır ki, bu ömrün bir gün biteceğini bile bilmez.

*Oğlanlar öğüt almaz, yiğitler tevbe kılmaz
Kocalar taat kılmaz, sarıp rüzgâr olmuştur*

Gençler ne öğüt alır ne de bir tövbe eder, yaşlı kimseler ise itaat etmez yıkıp savurmakla meşguldür. Günümüzde de güncelliğini kaybetmeyen bu husus aslında Yunus'un zamanında da şimdi de insanların derin olmayan bakışlarını anlatıyor.

*Beğler azdı yolundan, bilmez yoksul hâlinden
Çıktı rahmet gölünden, nefis gölüne dalmışdır*

Zengin kimseler artık fakiri düşünmezler, tek nedeni ise haksız kazanç elde ederek nefsinin kölesi olmalarıdır. "Komşusu açken tok yatan bizden değildir", diyen Hz. Muhammed (sav) ümmeti olan bizlerin bu kanıda olması ve bu tarzda yaşaması gerektiğini ifade ediyor aslında Yunus.

*Yunus sözi alimden, zinhar olma zalimden
Korkadurun ölümünden, cümle doğan ölmüşdür.*

Bilgiyi işinin ehlinde alan Yunus asla zalim kişi olmamayı diler, çünkü ölümün hak olduğu, fâni olan herkesin ölümü tadacağı gerçeğinin farkındadır.

Bir derya olan Yunus'tan yorumlamış olduğum bu şiirle fâni hayatta kendimizi kaybetmeden öleceğimiz günü unutmadan, hak yemeden yaşamamız gerektiği mesajını alıyor ve bütün insanlığın bir gün bu şekilde yaşaması dileğiyle yazımı noktalıyorum.

YUNUS'UN DÜNYASI

ZİYAFA GULİYEVA AZERBAYCAN

Yunus Emre, 13. yüzyılın ortaları ile 14. yüzyıl başları arasında yaşamış önemli şahsiyetlerden biridir. Şairin hayatıyla ilgili kesin bilgiler günümüze kadar ulaşmamıştır. Hayatıyla ilgili kaynaklar genelde 1241-1321 yılları arasında yaşadığını kabul eder.

Halk tarafından çok sevilmesi nedeniyle olacak ki birçok yerde Yunus Emre türbesi bulunmaktadır. Eskişehir, Karaman ve Gah (Qax/Azerbaycan) bu şehirlerden bazılarıdır. Araştırmacılar şairin türbesinin Eskişehir'de olmasıyla ilgili görüşü daha çok kabul etmektedir. Eldeki bazı kayıtlara göre, şair Sivrihisar'a bağlı Sarıköy'de doğmuş ve orada vefat etmiştir. Şairin yaşadığı yerle ilgili bilgiler halk arasındaki söylentilerin yanı sıra, onun şiirlerinde geçen yer isimlerinden hareketle tahmin edilmiştir.

Yunus, Farsçadan Türkçeye geçiş devrinin bir şairidir. Taptuk Emre'nin "Bizim Yunus" olarak isimlendirdiği büyük Türk şairi dönemine rağmen, şiirlerinde arı bir Türkçe kullanmış, halka halkın diliyle hitap etmiştir:

*Bir kez gönül yıktın ise
Bu kıldığın namaz değil*

*Yetmiş iki millet dahi
Elin yüzün yumaz değil*

*Bir gönülü yaptın ise
Er eteğin tuttun ise*

*Bir kez hayır ettin ise
Binde bir ise az değil*

Şair yerel ve evrensel değerleri kendinde taşımış ve bu değerleri şiirlerine de yansıtmıştır. Sevgi, hoşgörü, aşk, dostluk, dürüstlük, paylaşmak, insanlık, alçak gönüllülük gibi değerleri hep ön planda bulundurmuştur. Şaire göre, eğer bir kişinin bile gönlünü kırdıysan en büyük günahı işlemişsindir. Yine Yunus'a göre şayet kin ve dedikodu bir kişide bir araya gelirse, artık o kişinin kulağı duymaz, gönül gözü görmez. Zamanla kötü bir insana dönüşür. Gönül gözü kapalı olan kişi sevgi, hoşgörü ve merhametten de yoksundur. Yunus'a göre, kişi başkasının ne söylediği ve ne yaptığıyla uğraşmak yerine kendisiyle ilgilenmeli ve kendi eksiklerini görmelidir:

Ayrugı söyleyen kendin unudur

Ki zira suçludur asi huludur

YUNUS EMRE'NİN ŞİİRLERİNDE EVRENSEL DEĞERLER

LA ASHİROVA GÜRCİSTAN

Türk şiirinin en önemli isimlerinden Yunus Emre; sevgi, saygı, dostluk, hoşgörü ve adalet gibi güzel duyguların temsilcisidir. Moğol saldırıları, savaş, kıtlık gibi koşulların etkisinde, zor ve sıkıntılı bir dönemde yaşamasına rağmen insani ve ahlaki değerlerini korumuş ve bu değerleri Anadolu insanının karakteri hâline getirmek için çok uğraşmıştır.

Bencilliğin ve bireyselliğin ön planda olduğu günümüzde, insanlar için iyilik, sevgi, merhamet gibi evrensel değerlerin kıymeti gün geçtikçe daha iyi anlaşılmaktadır. Yunus Emre'nin şiirleri de dönemin tüm zorlu şartlarına rağmen insani değerlerin mutlaka muhafaza edilmesi gerektiğini söyler.

Bilindiği üzere günümüzde, insanlara toplum bilinci yeterince aşılammakta ve her fırsatta birey merkezli görüşler vurgulanmaktadır. Dolayısıyla Yunus Emre'nin sıkça bahsettiği iyilik ve hoşgörü gibi mühim kavramlar bugün yeterince karşılık bulamamaktadır. Çünkü söz konusu değerler modern dünya tarafından tıpkı Platon'un "Devlet"i gibi idealize edilmiştir.

Dolayısıyla günümüz insanının belirtilen değerlere sahip çıktığını söylemek en azından böyle bir genelleme yapmak doğru olmayacaktır. Kıtlık, açlıkla mücadele, devam eden iç savaşlar, insanlara yapılan işkence ve eziyetler, insanların maddi unsurları manevi unsurlara tercih etmeleri, kapitalist bir düzende bireyselliğin aşırılığa varmış hâlleri, bireyin mutluluğu ve zevki için bazı ürünleri elde etmede hayvanların birer test objesi şeklinde kullanılmaları, çevre kirliliği, zengin ve yoksul arasındaki uçurum, egoizm, günümüz insanının Yunus Emre'nin anlattığı değerlere; aşka, hoşgörüye, adalete ne kadar ihtiyacı olduğunun bir göstergesidir.

Yunus Emre'nin bahsettiği değerler, şüphesiz herkes tarafından onaylanmaktadır. Şair belki de birçok kişiyi kendi görüşleri ve şiirleriyle aydınlatmıştır. Platon'un

mağara alegorisindeki adam gibi, birçok kişinin ışığı görmesine, gerçekliği fark etmesine yardımcı olmuştur; ancak önemli olan mağaradaki gerçekliğe tanık olmuş kişi gibi bu gerçekliği, ışığı, diğerlerine de aktarabilmektir. Günümüz insanı farkına vardığı değerleri başkalarına aktarabiliyor mu? İnsanlar bireysel olarak yalnızca kendi kapısını mı bu değerlere, gerçekliğe açmaktadır, yoksa toplumu da buna dâhil etmekte midir? Günümüz insanı, her ne kadar sosyalleşme araçları ve imkânları gelişmişse de çok yalnızdır. İlahi aşkı şiirlerinde işleyen Yunus Emre, en yalnız olduğumuz zamanda bile yaratıcının bizimle olduğunu sıklıkla söyler.

Anadolu Selçuklu Devleti'nin yıkıldığı ve Moğol istilalarının olduğu bir dönemde dünyaya gelen Yunus Emre'nin dünyaya kazandırmış olduğu değerler, yaşadığı şartlar göz önüne alındığında çok daha büyük bir önem kazanmaktadır. Dünyanın pek çok yerinde savaşlar ve katliamlar bugün de sürmektedir. Mevcut koşullar altında Yunus Emre'nin hoşgörüye dayanan değerlerini benimsemek ve insanlığa örnek olan fikirleriyle daha çok insanı etkilemek bizler için daha güzel ve barışçıl bir dünya sağlayacaktır.

YUNUS EMRE'DE İNSANA AİT ÖZELLİKLER

SALWA İBRAHİM AHMED OSMAN SUDAN

Geçmiş zamanlardan günümüze kadar her dönemde tanınan ve sevilerek okunan Yunus Emre, Anadolu milletin en önemli değeridir. Şiirleri, ilahileri, sevgi dolu sözleri ve insanlık hakkında tüm dünyaya yayılan kıymetli düşüncelerini bilmeyen bir insan bulmak neredeyse zordur. Anadolu insanının Yunus'a olan sevgisinin, bağlılığının ve hürmetinin bir benzeri yoktur.

Yunus Emre'nin çığır açan sözleri, halkı derinden etkilemiştir ve insanlarda eşsiz bir tecrübe olarak karşılık bulmuştur. Yunus Emre'nin İslami inancı, ilim ve insani değerlerden beslenen şiirleri; sevgi, aşk, barış, hoşgörü, mütevazılık, cömertlik ve asalet gibi evrensel değerlerin de sözcülüğünü yapmış, yaşadığı dönemden itibaren yüzyıllarca dilden dile dolaşmış ve insanlara şifa dağıtmıştır.

Yunus Emre şiirlerinde büyük bir yer kaplayan sevgi, insanlık için en önemli değerdir. Yunus'un insan sevgisinin temelinde yine Allah sevgisi vardır. Allah aşkıyla yanıp tutuşan Yunus'un şiirleri insanları ilahi aşka ulaştıran bir vesile ve rehber niteliğindedir:

*Ben gelmedim dava için, benim işim sevgi için
Dost'un evi gönüllerdir, gönüller yapmaya geldim*

YUNUS EMRE'NİN MİLLETLERARASI SEVGİSİ

SHAHLA İBİSHOVA AZERBAYCAN

Her kültür içinde birtakım güzel ve insani değerler vardır. Milletler onlarla beslenirler. Yunus Emre, Türk kültüründeki vazgeçilmez değerleri en güzel şekilde insanlarla aktarmıştır. Yunus, bütün milletleri "yetmiş iki millet" ifadesiyle anlatmaktadır. Yetmiş iki milletin sevgilisi olduğuna göre, bunları birbirinden ayırmak anlamsız olacaktır.

Yunus Emre, insanın yaratılmışların en şerefli olduğunu söyleyerek insanın horlanıp küçük görülemeyeceğini ifade eder. Yunus Emre'yi milletlerarası yapan da onun insana karşı derin sevgisi ve hoşgörüsüdür. Yunus'a göre her şeyin başı ve sonu insandır. Dünya, ahiret, cennet, cehennem, hepsi insanın canındandır. Onun teklif ettiği insan sevgisi teorik olmayıp pratikte karşılığı olan bir tekliftir. Sevgi yakın çevreden başlar, sudaki halkalar misali gittikçe genişler. Önce yakınlarımızı, komşumuzu ve sonra şehrimizin insanlarını, nihayet milletimizi sevmek söz konusu olur. Yunus'un bahsettiği insan, sağlam karakterli, kompleksiz ve kendinden emin bir kişiliğe sahip olacağı için, başka milletten kimselerle de rahat ve sıcak ilişkiler kuracak, böylece şahsiyetini yitirmeden herkesi kucaklayabilecektir.

Sevmek ve sevilme konusunda sık sık vurgu yapan Yunus'a göre, insan ister Kur'an okusun, camiye gitsin, ister İncil okumak için kiliseye varsın ve hatta Tevrat ve Zebur'u okumak için havraya koşsun, bu bir mesele değildir. Madem bunların hepsi peygamberlerin kendilerine getirdikleri kitapları okuyorlar, o hâlde hepsi yaratıcının dediğini yerine getiriyorlar ve binaenaleyh hepsi kardeşlerdir. Yeter ki birbirlerini incitmemeleri gerektiğini bilsinler. Bu sayede insanlar birbirlerini Yaran'dan ötürü sevecektir.

Yunus Emre, dünyada kinin, nefretin yeri olmadığını ve dünyanın kimseye kalmayacağını, sevmenin ve sevilmenin güzelliğini tüm milletlere anlatmaya çalışmıştır.

SEVGİNİN TEMELİ YUNUS EMRE

MARWA ABDALLA MOHAMED ELZUBER SUDAN

Yunus Emre'nin şiirlerinin her zaman geçerli olduğu ve her dönemde sevildiği malumdur. Yunus, zengin fikir dünyasıyla hemen her düşünce sahibinin sarıldığı bir kök olmuştur. Yunus'un şiirinde hoşgörü, barış ve sevgi gibi bütün insanlığı kucaklayan aşk dolu ve samimi ifadeler vardır. İnsanın dünyaya geliş gayesinin sevgi, barış, muhabbet ve hoş görmek olduğunu, hiçbir şekilde kavganın sorun çözmede bir faydası olamayacağını belirtir. Ona göre insanın dünyaya geliş amacı insanlar arasında mâni olmak değil, aksine ulaşma aracı olmaktır:

*Ben gelmedim dava için, benim işim sevi için
Dost'un evi gönüllerdir, gönüller yapmaya geldim*

*Gelin tanış olalım, işi kolay kılalım.
Sevelim sevilelim, dünyada kimseye kalmaz*

Yunus Emre'nin dilindeki yalınlık, içtenlik ve fikirlerindeki derinlik bunda çok etkili olmuştur. Yunus, kurduğu bu zengin dille Hak'tan ayrılmadığı gibi halktan ve hayattan da ayrılmamıştır.

Devrinde halkın edebî hisleri kadar ahlaki düşüncelerine de tercüman olan Yunus, bu bakış açısıyla cemiyetin ahlaki kıymetlerini bize anlatır. Ayrıca şairdeki hak ve istikamet, büyük mütefekkirlerin terennüm ettikleri mefkûreler kadar mühimdir. Yunus'un ruhu ezelden bunlara meftundur. İstiyor ki bütün insanlar doğru sözlü ve Hakkı'n birer numune-i kemâli olsun:

*Cümleler doğrudur sen doğru isen
Doğruluk bulunmaz sen eğri isen*

*Ezel ü ebed muhal ol doğrılara
Zahir ü batın hicab olmaz bunlara*

Özet olarak Yunus, bugünün ve her zamanın insanına reğetelerin en güzelini yazmıştır. Her türlü imkâna ve teknik gelişmeye karşılık çağımızın en büyük hastalığı cehalettir. Cehalet, bizim, varlığın Hakk'a ait olduğunu bilmememize ve nefislerimize müstakil, Hakk'ın dışında birer benlik oluşturmamıza sebep olmaktadır. Bu bilgisizliğin temelinde de sevgisizlik yatmaktadır.

SEVELİM SEVİLELİM, DÜNYA SEVGİYLE YAŞAR

SABİRA İMAMALİEVA KIRGIZİSTAN

Yunus Emre Anadolu ve İslam coğrafyasının önemli bir edebiyat ve düşünce insanıdır. Sekiz asır önce yaşamasına rağmen onun şiirleri hâlâ ağızlarda dolaşmakta ve ismi kalplerde yaşamaya devam etmektedir. Peki, Yunus Emre'nin unutulmamasının, her millet tarafından sevilmesinin, herkes tarafından benimsenmesinin sebebi nedir?

Yunus'un düşüncelerinin, şiirlerinin evrensel konulara değinmesi onu kalıcı kılmıştır. Zira aşk, gönül alma, bütün yaratılanları sevmek gibi hoşgörü içeren konular dünyanın her yerinde, her milletin ilgisini çekmektedir. Yunus Emre dünyanın her yerinde tanınmakta, herkes tarafından sevilmektedir. Çünkü şair şiirlerinde kimseyi yargılamaz, herkesi ve her şeyi Yaradan'dan ötürü sevdiğini ifade eder. Bu algı hümanizmden daha değerlidir, hatta daha üstündür.

Günümüzde hümanizm kavramı yaygın olarak kullanılmaktadır ama insanlar bu kavramı ne kadar anlamışlardır? Dünyanın bir yanında savaşlar yaşanırken, diğer taraftakiler umursamaz bir şekilde yaşayabilmektedir. Çocuklar, anneler ağlarken onların göz yaşları başkalarının mutlu olmasına sebep olabiliyor. Oysa, hepimiz aynı dünyada yaşıyoruz. Bu yüzden ele ele vererek dünyamızı daha güzel bir yer yapmaya, barış, sevgi, neşe ile doldurmaya ihtiyacımız var.

2019'da başlayan ve etkisi hâlâ devam eden Covid pandemisi bütün dünyaya aynı gemide olduğumuzu bir kez daha hatırlatmış oldu; fakat biz bu evrensel felaketten de henüz ders çıkarmış değiliz. Oysa Yunus'un dediği gibi birbirimizi yargılamadan sevmeye, dünyamızı daha güzel hâle getirmeye ihtiyacımız var:

Gelin tanış olalım

İşi kolay kılalım

Sevelim sevilelim

Dünya kimseye kalmaz

Yunus bu dörtlükte bütün problemlerin sevgiyle halledileceğini dile getirmiştir. Bu, iki yabancı insan arasındaki sorundan, uluslararası diplomasi meselelerine değin bütün sorunlar için geçerlidir. Büyük şair, tüm zamanlar için söz konusu sıkıntıların çözümünü 13. yüzyıldan bildirmiştir.

Yazımı *sevelim sevilelim, dünya sevgiyle yaşar*, diye güzel bir dilekle tamamlıyorum.

BİR İNSANLIK STANDARDI OLARAK DEĞERLER

IVANNA KOMASIÜK UKRAYNA

Bugün 21. yüzyılda sadece teknoloji, tıp, bilgi değil insana ait değerler de değişti. Neyin doğru neyin yanlış olduğu konusu geçmiş dönemlerinkinden farklılaşmıştır. Dünyanın ve insanların dikte ettiği yeni kurallara uyum sağlıyoruz. Fakat her toplumun veya milletin kültürü içinde bazı güzel değerler vardır. Tüm zamanların en büyük Türk şairi Yunus Emre, Türk milletinin sahip olduğu değerlerin bir aktarıcısıdır.

Hayatını insanlara hizmet etmeye adanmış Yunus Emre, insani ve ahlaki değerlere inanmış ve herkesin bunu bilmesini istemiştir. Şiirlerinde de sevgi ve aşk gibi temel değerleri öne çıkarmıştır. Yunus'a göre hayatta en önemli şey aşktır. Yunus Emre, insan ilişkileri, adalet, ölüm, doğum gibi kavramlar üzerinde de çok düşülmüştür. Bu kavramlar aynı zamanda tasavvuf düşüncesinin de temelini oluşturan kavramlardır.

Yunus'un sade gibi görünen şiirleri derin mistik anlamlar taşır. Yunus, eserlerini döneminin edebî dilleri olan Farsça veya Arapça ile değil, Türkçe olarak yazmıştır. Bu yüzden Türk edebiyatı üzerinde büyük bir etkiye sahiptir ve Türk dilinin ve şiirinin kurucusu olarak kabul edilir. O edebiyatta bir rol modelidir.

Yunus ilahi ilkenin tüm dünyaya yayıldığına inanmıştır. Şair onu güneşin ışınlarında, ayın yolunda, yıldızlarda ve rüzgârda, çiçeklerin aromasında görür. İnsanı ise ilahi bilgeliğin en yüksek tezahürü ve dolayısıyla Tanrı'ya giden yol olarak görür. Yunus dil, ırk, millet ayrımı gözetmeksizin insanlara sevgiyle bağlıdır.

Aşkın Değeri

Yunus Emre'nin şiirinin değeri, karmaşık şeyleri basit ve anlaşılır bir dille anlatabilme becerisinden kaynaklanmaktadır. Yunus Emre üstün şiiriyle hümanizm, sevgi gibi temel değerleri ön plana çıkarmış, ayrımcılığın her türüsüne karşı çıkmıştır.

Yunus'un şiirlerindeki aşk beşerî aşk değil, ilahi aşktır. Yani her şeyi ve herkesi yaratan Yüce Allah'a duyulan aşktır:

*İşitin ey yârenler, kıymetli nesnedir aşk
Değmelere verilmez, hürmetli nesnedir aşk*

Aşk, fiziksel düzeyde hissettiğimiz şey değil, sonsuza dek ruhlarımızda olan şeydir. Böyle büyük bir duyguyu küçümsememek gerekir:

*Dağa düşer kül eyler, gönüllere yol eyler
Sultanları kul eyler, cüretli nesnedir aşk*

Bu gezegende kimsenin diğerine üstünlüğü yoktur. Hangi ailede doğduğu, kişiyi daha ayrıcalıklı ya da vasıfsız yapmaz. Bütün insanlar bu gezegenin misafiridir. Aşk, güçlü insanların işidir. Ancak kalbinde bu duygu ve inancı taşıyanlar zorluklara dayanabilir. Yunus Emre aşkın kendisine âşıktır. Bu duygu olmadan yaşayamaz, onu Yunus Emre yapan da budur:

*Hem cefadır hem safı, Hamza'yı attı Kaf'a
Aşk iledir Mustafa, devletli nesnedir aşk*

YUNUS'UN AŞKI

SOMİA ELDİB MISIR

Aşk, Arapça kökenli bir kelime olup Türkçede de yer alır. Aşırı sevgi ve bağlılık duygusu anlamına gelmektedir. Aşk, Yunus Emre'nin tüm felsefesini özetleyen anahtar bir kelimedir. Aşk duygusunu tek bir cümleyle ya da cümlelerle tanımlamak imkânsızdır. Zira Yunus'a göre, "Aşk her şeydir." O yüzden Yunus Emre aşkın anlamını anlatan değil, aşkı anlamlandıran oldu.

Yunus'un aşkında önce Allah aşkı, sonra da varoluş ve yerin, göğün aşkı gelir. Yunus Emre'ye göre dünyada aşksız adam yoktur; çünkü her birinin bir nesneye sevgisi vardır, yeter ki insan kendine layık olan yolu veya şekli bulmaya çalışsın. Çünkü Allah'ın dünyada bin bir türlü aşk yolu vardır ve her şeyde ilahi aşktan yansımalar vardır.

Yunus Emre'nin tasavvuf anlayışına göre insanın dünyadaki görevi, Allah'a ulaşarak onun varlığında yok olmaktır. Ayrıca bütün varlıklar da Allah'ı kendi dillerinde arar ve ona ulaşmaya çalışırlar:

*Ben yürürüm yane yane
Aşk boyadı beni kane
Ne akilem ne divane
Gel gör beni aşk n'eyledi*

*Gâh eserim yeller gibi
Gâh tozarım yollar gibi
Gâh akarım seller gibi
Gel gör beni aşk n'eyledi*

*Akar suların çağlarım
Dertli ciğerim dağlarım*

*Şeyhim anuban ağlarım
Gel gör beni aşk n'eyledi*

*Ya elim al kaldır beni
Ya vasluna erdir beni
Çok ağlattın güldür beni
Gel gör beni aşk n'eyledi*

Yunus, Allah'ı yana yana aradığını ve O'ndan ayrı düştüğü için acı çektiğini ve onu çok özlediğini, aynı zamanda akıllık ve delilik ile ilgilenmediğini belirtiyor. Çünkü artık aşkın her şeyin özü olmasıyla birlikte, aşk var olan her şeye anlam kazandırmaktadır.

Yunus, Allah'ı bütün varlıkla, doğayla birlikte aradığını; yeller gibi eserek, yollar gibi tozarak, seller gibi akarak arayışına devam ettiğini bildirmektedir.

Nihayetinde Yunus Emre Allah'a yalvarmakta ve Allah tarafından kabul edilme, ilahi aşkın içine çekilme isteğini belirtmektedir.

Kısacası Yunus, insanın aşk ile Allah'a bağlanırsa tüm güzelliklerin onu bulacağını söylemektedir.

SAVAŞ VE YUNUS EMRE

FARİŞTA AKBARİ AFGANİSTAN

Henüz ben doğmadan ülkemde savaş vardı ve hâlâ da devam ediyor. Bu savaş yüzünden ben atalarıma ait olan topraklarda doğmadım ve ana vatanıma yabancı kaldım. İnsanoğlu için ana vatan anne gibidir. Hayatımızda annemize duyulan sevgi en değerli sevgidir. Başkalarını sevsek bile asla annemiz gibi sevmeyiz. Annemiz yokken ona nasıl hasret duyuyorsak vatanımız yokken de aynı özlem ve hasret söz konusudur. Ülkemde olan savaş yüzünden ülkeme hep hasret kaldım ve öz vatanımda hiç yaşayamadım.

İnsanlar hep birbirleriyle dünya mülkü ve manevi bir değeri olmayan şeyler için savaşmışlardır. Benim ülkemde savaşın, yoksulluğun bitmemesinin nedeni de insanların Yaradan hakkı için birbirlerini sevmemesidir. Eğer bir ailenin fertleri arasında saygı ve sevgi yoksa o ailenin huzur içinde yaşaması zordur. Aynı durum bir ülke için de geçerlidir. Eğer insanlar birbirlerine saygı ve sevgi duymazsa ve ülkedeki diğer insanları olduğu gibi kabul etmezse onların aynı toprakta yaşaması mümkün değildir.

Yunus Emre daima herkesin yaratıldığı gibi güzel olduğunu söylemiştir. Farklılıklar her zaman zenginliktir, yoksa aksi hâlde dünya çekilmez olur. Aşk, barış ve hoşgörünün simgesi Yunus Emre Allah'ı ve insanları hiçbir beklentisi olmadan sevmiş ve insanlara her zaman iyilik yapmıştır. "Yetmiş iki millete aynı gözle bakmayan, halka müderris olsa, Hakk'a asidir," diyen Yunus Emre din, dil, ırk ayrımı yapmadan insanları eşit görmek gerektiğini söylemiştir.

YUNUS EMRE'DE TEZAHÜR EDEN İLAHİ AŞK

ZAHRAA GHAZİ ALHİLMEE IRAK

İnsan, ruh ve beden olmak üzere iki ayrı maddeden oluşan bir aşk varlığıdır. Ruh ilahidir, ölümsüzdür. İlahi aşk da ruhta tezahür eder. İnsan Allah'a sevgi yoluyla ulaşır çünkü insan ile Allah arasında bir özdeşlik vardır.

Yunus Emre sevgiyi Allah'a ve O'nun bütün yarattıklarına karşı bir yakınlık, bir muhabbet olarak anlar. Aşkın gayesi, ölümsüz olan Yüce Allah'a ulaşmak ve onun varlığında bütünlüğe ulaşmaktır. Yunus için şiir; umut eden, bu hayatta ve ahirette mutluluk bekleyen, Allah'ın gazabına ve azabına değil, sevgi ve mağfiret hazinelerine sığınan insanın sesidir. Yunus, sevgisiz, inançsız, umutsuz insan düşünemediği gibi bunlardan yoksun bir şiir de düşünmemiştir.

İyi bir insan olmak içinse yetmiş iki millete bir göz ile bakmayı, gönül yıkmamayı, canını acıtanlara bile nezaketle karşılık vermeyi, kanaat etmeyi, çok ibadet etmeyi ve dünya nimetlerinden vazgeçmeyi, kibir ve gururu silmeyi öğütler. İnsanları dostluğa, birbirini anlamaya, birbirlerine zulmetmemeye, geçici dünyaya bağlanmamaya, barış, huzur ve İslam'ın bildirdiği kurallar çerçevesinde hayatı yaşamaya çağırmaktadır:

*Derviş gönülsüz gerekdür sögene dilsüz gerekdür
Dögene elsüz gerekdür halka beraber gerekmez*

Yunus Emre'ye göre kâmil insan, başkalarının gönlünü kırmaz, yardımseverdir, temiz kalplidir:

*Aksakallı pir koca bilmez ki hâli nice
Emek yimesin hacca bir gönül yıkarısa
Bir kez gönül yıkdunsa bu kılduğun namaz değül
Yetmiş iki millet dahi elün yüzün yumaz değül*

Yunus Emre gibi Anadolu halkının sevgisini kazanan insanların tek bir yurdu yoktur. Onu Eskişehir de Bağdat da sahiplenmektedir. Memleketinin neresi olduğu değil, anlatmak istedikleri önemlidir. O da zaten şu satırlarda dünya görüşünü özetlemiştir:

*Ben gelmedim dava için
Benim işim sevgi için
Dost'un evi gönüllerdir
Gönüller yapmağa geldim*

Yunus Emre'nin şiirlerine baktığımızda, en çok önemseydiği şeyin ayrıntılar olduğunu görürüz. Bu ayrıntılar ruhumuza dokunur ve zihnimize farklı bir şekilde hitap eder. Ama ne yazık ki Yunus Emre'nin bahsettiği değerleri ve ayrıntıları günümüzde tam anlamıyla göremeyiz. Günümüzde en çok gördüğümüz savaş, çılgınlık, acı, kayıp ve korkudur. Savaş, çoğu insan için haber bültenlerinde, gazetelerde gerçekleşen bir trajedidir. Oysa her bir haber tüm insanlığın insanın omuzlarında ağır bir yüküdür. Çünkü savaş demek birçok hayatın pamuk ipliğine bağlı olması demektir. Savaş toplumlarda zehirli sarmaşık gibi büyür ve her şeyi mahveder. Savaşın içinde yaşayan insanlar kontrolsüz yaşar. Tek yapabildikleri her şeyin yoluna girmesini ummaktır. İnsanlar zamanla ideallerin bir anlamının olmadığını fark eder. Artık önemli olan hayatta kalmaktır. Hiçbir ahlaki değer kıymeti kalmaz, insanlar öfkelenip kontrolden çıkar:

İnsanlar savaşmadan yaşayamazlar mı? Nice nice milletler savaş sonunda yok olup gittiler, nice nice şehirler yanıp kül oldu ve toprak olarak üzerimde insan ayağının izini görmek için yüzyıllarca beklediğim çağlar oldu... Ey dağların, denizlerin öbür tarafındaki insanlar, siz ki mavi göğün altında yaşıyorsunuz, savaş neyinize gerek? Ben toprağım, bana bakın! Ben her biriniz için aynıyım ve siz de benim gözümde eşitsiniz (Aytmatov, 2019, s. 63).

Elbette savaş, sınıf farkı, ırk ya da millet gözetmeksizin patlak verir. Ne yazık ki, günümüzde insan, varlığının hedefini kaybetti ve korkunun onu kontrol etmesine izin verdi.

En iyi kontrol şekli, kökünden uzaklaştırıldığında ve kurallar dikte edildiğinde özgür olduğunu düşünmendir. Diktatörlüğün bir şekli; bir hapisane hücresinde olmaktır. Parmaklıkları görebilir, onlara dokunabilirsiniz. Diğer bir şekli ise; yine bir hapisane hücresinde otursunuz ama parmaklıkları göremezsiniz. Böylece

özgür olduğunuzu düşünürsünüz. İnsan ırkının ızdırabı kitle hipnozundan gelir. Böyle insanlar tarafından hipnotize ediliyoruz: Spikerler, politikacılar, öğretmenler, hatipler... Dünyadaki en etkili hipnoz aracı; odanızın köşesinde duran dikdörtgen kutudur. Mütemadiyen bize inandırdığı şeylerin gerçek olduğunu söyler. İnsanları gözleriyle gördüklerine inandırabilerseniz onların nelere sahip olduğunu da görebilirsiniz. Çünkü şu hâlde; bir açıklamanın maskara yüzü, onların sahip olduğu büyük portrelerdir. İnanılmaz derecede sağlıksız insanlar tarafından yönetilen bir dünyada yaşıyoruz. Bize söylenenler ile gerçekte neler olduğu arasındaki uçurum çok büyüktür.

İnsan eşref-i mahlûkattır, varlıkların en şerefli, attığı her adımda Allah'ın yeryüzündeki halifesi olduğunu hatırlayarak buna yakışır soylulukta hareket etmelidir. İnsan yoksul düşse, iftiraya uğrasa, hapse girse, hatta esir olsa bile gene de başı dik, gönlü emin bir halife gibi davranmaktan vazgeçmemelidir. İnsan, asil yaratılışının gereği kibre ve gurura kapılmamalı, kin tutmamalı; başkalarının kusurlarını affedebilmeli ve onlara hoşgörüyle yaklaşmalıdır. İnsan, dünya hayatının çok kısa olduğunu ve dünyada ebedî kalamayacağını hatırdan çıkarmayarak gururlanmamalıdır:

*Adumuz miskindür bizüm düşmanımız kindir bizüm
Biz kimseye kin tutmazuz kamu âlem yârdur bize
Bak göresin dünyeye geldiğini bil neye
İş bu fâni dünyeye mağrur olmamagiğin
Miskin ol yâre miskin gide senden kibr ü kin
Ruzigâr gelür geçer pes kime kalasıdur*

Günümüzde Allah ve İslam'ın kurallarından çok uzak da olsak, insani değerler ihlal de ediliyor olsa iyilik ve doğruluk nihayetinde galip gelecektir ve İnşirah sure-iyle (Biz senin göğsünü açıp genişletmedik mi?) huzur içimizde olacaktır.

Kaynakça

Aytmatov, C. (2019). *Toprak Ana*. (Çev. Refik Özdek). İstanbul: Ötüken.

DÜNYA VE YUNUS EMRE

ZAMIRAKHON KHALMATJANOVA ÖZBEKİSTAN

Bugünün insanı şüphesiz asırlar öncesinin insanından farklıdır. Teknolojik ve bilimsel gelişmelerin çok hızlı katedildiği günümüz modern dünyasında insanlardan sadece teknik ve bilgi yönünden değil; manevi açıdan da çok farklı bir karakterde ve duygu durumu içindedir. Bazen içinde yaşadığımız hayata ve birlikte yaşadığımız insanlara bakarken sık sık Kur'an-ı Kerim'de Allah'ın vaatlerini hatırlıyorum. Nitekim kıyametin ilk belgesi insanlar arasındaki muhabbetin alınmasıdır. Dünya malına verilen önemin artması sonucunda insanoğlunun huyu, ahlakı, ilahi aşk ihtiyacı başkalaşıyor ve bunun beraberinde yaşam tarzı da değişiyor. Gözlerin aç olması, kalp gözlerinin kapanması ailede yetişen çocukları, yani gelecek nesilleri de aynı şekilde olumsuz etkiliyor.

Benim burada kararım yok

Ben bunda gitmeye geldim

Bezirganım, metaım çok

Alana satmaya geldim

Bu sözleri söyleyen Yunus, malı hiç umursamadığını söylüyor. O kumaşı olmayan bir satıcıdır. Kendisini aşk pazarında satmak isteyen fakir biriyken; aynı zamanda çok zengin de biridir. Bugünün dünyası için Yunus'un anlattığı, istediği, bulmaya çalıştığı aşkın anlamı çoktan değişmiş olsa gerek.

Ezelden beri kendimiz için dua ederken aynı zamanda bu dünyada hep beraber yaşadığımız sevdiklerimiz ve yakınlarımız adına da dua ederiz: "Allah'ım! Bu dünyada beraber olduğumuz yakınlarımızla diğer dünyada, huzurunda da hep beraber eyle." Sevdığımız insanların her zaman yanımızda olmasını istiyoruz. Ama ne yazık ki bazen kişi aynı karından doğmuş olduğu yakınından bile zarar görebiliyor. Böyle durumları bir Özbek deyimini şöyle ifade eder: "Çocukken bir odada dolaşan kardeşler, büyüdükten sonra bir eve oturamaz oldular." Yine hatırlarsanız

Hız. Yusuf'un başına gelenlerde kardeşlerinin zulmü yüzünden değil miydi? Her şeye rağmen Hız. Yusuf onları affetti. Söylemek istediğim bir şey de özür dilemenin ve affetmenin çok kıymetli olduğudur. Birbirlerinin yaptığı hataları affetmeyen akrabalar, kardeşler ve dostlar da var. Eğer ki Allah'ın huzurunda kendi günahlarımızın affedilmesini istiyorsak tanıdıklarımızın da affedilmelerini yüce Allah'tan dilemeliyiz.

Ben Yunus Emre'yi Nasıl Buldum?

Yunus'un felsefi görüşleri hakkında genel bilgiler her zaman mevcuttu, ancak şiirlerinin Özbekçe çevirisi esas olarak 80'li yıllarda başlamıştır. Özbekistan halk şairi Hurşid Devran, Yunus Emre'nin şiirlerinden etkilenecek *Yunus Emre Ezgilerinde* adlı bir şiir koleksiyonu hazırlayıp yayımladı.

Günümüzde büyük bir elektronik kitap sitesinin kurucusu Hurşid Devran'ın web sitesinde (ziyonet.uz) Yunus Emre'nin güzel şiirleri Özbekistan ve Türkiye Türkçesi dillerinde bulunmaktadır. İlk tercümeler 1986 yılında *Yoshlik* (Gençlik) dergisinde yayımlandı. Yunus Emre'nin Mirza Kencebek ve Davron Tociyev gibi tercümanlar tarafından çevrilen şiirlerinin melodisi, müzikalitesi, özellikle kelime kullanımının duru bir Türkçe ile olması nedeniyle Yunus, kısa sürede Özbekistan'da okuyucusuyla buluşmuştur.

Türkiye'ye geldiğimde Yunus Emre'yi anlamaya ve tanımaya devam ettim. Türk yapımı "Yunus Emre" dizisini severek izledim. Karantina süresince Yunus Emre gibi mutasavvıfların hayata bakışları, felsefi görüşleri dünyayı bambaşka şekilde, Yunusça izlememe neden oldu. Diğer yandan Yunus Emre bana hayranı olduğum başka bir sufi şairi, Türkistanlı Boborahim Meşreb'i hatırlattı. Yunus gibi Boborahim Meşreb de dergâhtan kovulmuştur. Bilindiği üzere Yunus Emre, manevi babası tarafından evinden kovulmuş ve terk edilmiştir. Oysa her ikisi de mürşitlerinin en mükemmel, yetenekli ve sevilen müritleri arasındadır. Atılma gerekçeleri ayrı olsa da kovulmuşlardır. Bu iki sufi şairin hayatındaki bu benzerlik beni şaşırtıyor. Belki de "Hatasız kul olmaz," dedikleri budur işte... Aynı zamanda Meşreb de şiirlerinde Yunus gibi "kul", "miskin", "derviş", "mecnun" gibi lakaplar kullanır.

Bu miskin zâr Meşreb'i kişi hâlini bilmeydur

Bu yerlerden gider olsam beni ister kişim var mı?

Yunus ve Meşreb de şiirlerinde kendilerini bûlbûle benzetir. Zira âşık olmak sevilen için ömür boyunca ötmek demektir:

*Ben kendim blbli gya, fıgan birle imen geldim
Yrekte dert kopdur, glzari yasman geldim*

Meşreb

*O hocamdır, ben kuluym, dost bahçesi blblym
O hocamın bahçesine şad olup ötmeye geldim*

Yunus Emre

Kısacası Yunus gönülden gönül bulmayı başaran bir şairdir. Çünkü güzel ve tekrarsız satırlarda gönülleri kendisine aşık eder. Gönlün gerçek dostu ise her zamanki gibi bellidir...

*Ben gelmedim dava için, benim işim sevi için
Dost'un evi gönüllerdir, gönüller yapmaya geldim*

YUNUS EMRE'NİN HAYATI VE ŞİİRLERİ

ABDULAZİZ ALNAJJAR SURIYE

Yunus Emre Anadolu'nun ve Türkçenin en önemli halk şairlerinden biridir. 13. ve 14. asırlar arasında yaşamıştır. Erken hayatını Eskişehir Sarıköy'de sıradan bir Türk ve Müslüman olarak geçirmiştir. Bir gün kuraklık nedeniyle o zamanın meşhur zatı Hacı Bektâş-ı Velî'nin yanına buğday almaya gitmiş ve o andan itibaren hayatı tamamen değişmiştir. Hacı Bektâş, Yunus'taki farkı görmüş ve Yunus'u Taptuk Emre'nin yanına göndermiştir. Yunus Emre, Taptuk Emre dergâhına mürit olarak girmiş ve orada kırk sene kalmıştır.

Yunus Emre'nin yaşadığı dönem Anadolu tarihinin en karışık dönemlerinden biridir. Bir tarafta Moğol saldırılarıyla Anadolu tahrip edilirken diğer tarafta Anadolu Selçuklu Devleti yavaşça dağılmaya başlamış ve Anadolu'nun çeşitli bölgelerinde beylikler bağımsızlığını ilan etmeye girişmiştir. Bu zor şartlar altında insanlar dergâhlara ve tekkelere sığınıyordu ve o dönemin âlimleri ve velilerinden güç almaya çalışıyorlardı.

Yunus'un halk tarafından kısa sürede benimsenip sevilmesinin sebebi, eserlerini Farsça veya Arapça yerine o zamanlarda o bölgede kullanılan Türkçe ile yazması ve tasavvufun zor kavram ve ifadelerini halka anlaşılır ve basit bir dille anlatmasıdır. Çünkü o döneme dek Hoca Ahmed Yesevî ve Sultan Veled dışında şiiirlerini Türkçe olarak yazan başka bir şair olmamıştır.

YUNUS EMRE'NİN KABRİ SEVENLERİNİN GÖNLÜNDEDİR

SHAHLA İBİSHOVA AZERBAYCAN

"Bizim Yunus" olarak bilinen Yunus Emre, asırlar boyunca gönüllere zevk ve şifa sunmuş, ilahileriyle kendinden sonraki şairler için bir mektep olmuştur. Bu müstesna şahsiyetin şöhreti ve fikirleri pek yaygın olmakla birlikte; doğum tarihi, doğum yeri, eğitimi, gezdiği yerler, eserlerinin ilk hâli hakkında pek çok karanlık nokta vardır.

Uzmanların değerlendirmelerine göre Yunus, iyi bir medrese tahsili görmüştür, Arapça ve Farsçayı da kendisine yetecek kadar biliyordu. Türkçeyi çok yetkin bir düzeyde kullanması, dil, üslup ve anlatım özellikleri; atasözleri ve deyimler konusunda oldukça zengin bir söz varlığı bilgisine sahip olduğunu göstermektedir. Aynı zamanda gezgin bir derviş olan Yunus'un gezip dolaştığı yerler, onun divanındaki bazı şiirlerden hareketle tespit edilebilmektedir. Özellikle bugün Anadolu, Azerbaycan, İran, Irak ve Suriye'de bulunan birkaç şehrin isminden bahsetmektedir. O, ilden ile dolaşmakta; gurbet elinde, dilden dile de dost aramaktadır:

*Ben yürürem ilden ile, dost soraram dilden dile
Gurbette hâlim kim bile, gel gör beni aşk n'eyledi
Gurbet ilinde yürürem, dostı düşümde görürem
Uyanıp Mecnun oluram, gel gör beni aşk n'eyledi*

Yunus Emre, Urum, Şam ve Azerbaycan'ı gezdiğini fakat buralarda aradığını bulamadığını ancak bir garip gibi dolaştığını söylemektedir.

*Gezdim Urum ile Şam'ı, yukarı illeri kamu
Çok istedüm bulamadum, şöyle garib bencileyin*

Yunus Emre'nin mezarı hakkında araştırma yapanlar uzun yıllar elde sağlam belgeler bulamayıp vakfiye ve tezkiyelerdeki bilgilerden yararlanmışlardır. Belgelerin azlığı ve sevenlerinin çokluğu sebebiyle, Anadolu'nun muhtelif yerlerinde

(Sivrihisar, Karaman, Ortaköy, Kula, Bursa, Erzurum, Dutçu Koyu, Isparta/Keçiborlu, Afyon-Sandıklı, Nallıhan, Ünye ve Sivas'ta) ve Azerbaycan'da ona ait birçok mezar gösterilmektedir. Bunların hepsinin onun mezarı olması mümkün değildir. Ancak ona ait olduğu kabul edilen mezar ve makamlar bulunmaktadır. Yunus'u sevenler bu yerlere "Yunus'un mezarı" diye sahip çıkmışlardır.

Yunus'un nerede doğup, nerede öldüğünü Azerbaycanlı şair Bahtiyar Vahabzâde şöyle dile getiriyor:

*Bir yerde ölüp, bes, niye min yerde doguldu?
Aşkınla yanırken yeniden bir de doguldu
Şiirindeki hikmetli satırlarda doguldu
Her gün kazılır çünkü gönüllerde mezarı
Efsane mi, gerçek mi? Bu iman nice insan
Varlık sesidir, kopmuş o, Türk'ün kopuzundan*

Anlaşılan Yunus'un "hakiki mezarı"nın nerede olduğunu kesin olarak söylemek güçtür. Fakat onun büyük bir mutasavvıf şair olduğunu biliyoruz. Nerede doğmuş olursa olsun, nerede ölmüş olursa olsun, bu pek mühim değildir.

Yunus'un büyüklüğünün sırrı, dinî umdeleri ve Türk'ün dilini, Türk'ün en kolay anlayabileceği bir biçimde anlatmasıdır. O; Anadolu sahasında dinî-tasavvufî Türk edebiyatının da kurucusudur. Bu sebeple de onun gönüllerde ve Türk kültüründe ayrı bir yeri vardır.

GÖNÜL DÜNYAMDAN YUNUS EMRE

MOHAMED ALFATEH TAGALSİR MAROOF SAEED SUDAN

Yunus Emre, fikirleriyle yüzyıllardır insanlığa ışık tutmuş bir bilgedir. Yunus Emre'nin düşüncesindeki en önemli unsur, insan ve insani değerler olmuştur. O, din, dil, ırk, millet ayrımı yapmamıştır, tam tersine halklar ve insanlar arasında sevgi ve barış olması gerektiğine işaret etmiştir:

*Yetmiş iki milletin ayağın öpmek gerek
Yaramağcün maşuka cümle millete bile*

Sevgi ve hoşgörüyü güzel bir şekilde ifade eden Yunus Emre, herkesi karşılıksız sevmiş ve insanlara da bunu tavsiye etmiştir. Yunus Emre'nin divanının eski yazmalarında bulunmayan şu dörtlük, insanları neden sevmemiz gerektiğini anlatır:

*Elif okuduk ötürü
Pazar eyledik götürü
Yaratılanı hoş gördük
Yaradan'dan ötürü*

Sonuç olarak insanların gönüllerine hitap eden Yunus Emre şiirlerinde daima "aşk"ın insan olmanın bir göstergesi olduğunu vurgular. Bu gönüllere dokunan üslubu sayesinde bugün bile dünyanın farklı yerlerinde birçok kişi Yunus'un eserlerini okuyup onun yaşadığı coğrafyayı ziyaret ediyor.

YUNUS EMRE'DE EŞİTLİK VE AHLAK

HEBA HALAPİ MİSİR

Yunus, Türk ve dünya edebiyatının en ünlü şair ve mutasavvıflarından biridir. Şiirlerinde yaşam ve ölümden, aşktan, barıştan, hoşgörüden, sevgiden, insani ve ahlaki değerlerden bahsetmiştir. "Eşitlik" de Yunus Emre'nin şiirlerinde yer verdiği önemli temalar arasındadır. Yunus, şiirlerinde bu konuyu Kur'an'dan örnekler getirerek vurgular. Ona göre milleti, ırkı ve rengi başka başka olan insanların hiçbiri bu özellikleri dolayısıyla diğerine üstün değildir; aksine bu farklılıklar insanların kaynaşması, birlikte yaşamaları ve tanışması için bir sebeptir. Nitekim Rabbimiz de şöyle buyuruyor:

O'nun kanıtlarından biri de gökleri ve yeri yaratması, dillerinizin ve renklerinizin farklı olmasıdır. Kuşkusuz bunda bilenler için ibretler vardır. (Rum, 30:22).

Ey insanlar! Şüphesiz sizi bir erkekle bir dişiden yarattık, tanışasınız diye sizi kavim ve kabilelere ayırdık, Allah katında en değerli olanınız O'na itaatsizlikten en fazla sakınanınızdır. Allah her şeyi hakkıyla bilmektedir, her şeyden haberdardır (Hucurat, 49:13).

Sosyal ve politik ilerleme, bilimsel ve sivil üstünlük, anayasal gelişme olsa dahi ayrışma ve anlaşmazlık her toplumda olur. Ancak ayrışma ve bölünme unsurlarının iç savaşlara yol açacak kadar gergin olmaması önemlidir. Çoğulculuk ve çeşitlilik, yaratıcının bu dünyadaki kaçınılmaz sünnetidir.

İnsanlar, doğa ve yaratıklar da dâhil olmak üzere bu dünyada var olan her şeyde farklı olmanın faydalarını teyit etmeye ihtiyaç duymazlar. Ama insanın kendine şu soruyu sorması yeterlidir: Yediğimiz, içtiğimiz, bizi çevreleyen doğada tek bir tür olsaydı ya da hayatımızda güneşe aşırı ihtiyaç duymamıza rağmen gündüzsüz veya gecersiz bir gün olsaydı hayat nasıl olurdu?

Ne yazık ki 21. yüzyılda olmamıza rağmen insanlar renklerine, milletlerine ve dil-

lerine göre değerlendiriliyor. Bu ayrımcı tutumun değişmesi için çabalamak her insanın görevidir ve insanlık adına çok önemlidir. nl Allah, insanlar kendilerinin de olanı değiştirmedikçe o toplumu değiştirmez.

YUNUS EMRE'NİN YARATICILIĞININ TEMELLERİ

IVANNA KOMASIUK UKRAYNA

Aşk şiirinin kahramanı Yunus Emre, sevgilisinden ayrı düşmüş olmanın verdiği özlemle diyar diyar dolaşıp her yerde O'nu arayan coşkulu bir âşıktır. Öyle ki Yunus'un şiirlerindeki âşığa ait görüntüler, tasvirler Türk edebiyatında âşğın geleneksel karakteri hâline gelmiştir. Halkın ruhunun büyüklüğünü ve acılarının derinliğini yansıtan Yunus Emre'nin ilham verici, derin ve candan şiirleri, Türkiye'de hâlâ hayranlıkla okunup söylenmektedir.

Yunus Emre'nin şiirlerinin baskın temaları ilahi aşk, sevgi, seyahat, gurbet ve vatan özlemidir. Yunus, eline hiç kalem almadığını, kalbinin kitabı dışında kitap okumadığını söyler. Ancak bu sözler şiirsel bir muhalefet olarak yorumlanmalıdır. Sadece ilahi kıvılcımın yandığı "kalp kitabı" hakikatin ve gerçek bilginin asıl kaynağıdır. Kendisini eğitimsiz olarak nitelendiren Yunus Emre, bu mütevacı söylemi sayesinde halkla yakınlaşmıştır.

Yunus Emre ile ilişkilendirilen efsanelerden birinde şairin üç bin şiirden oluşan koleksiyonunun Molla Kasım'ın eline geçtiğini ifade edilir. Nehrin kıyısında oturup şiirleri okumaya başlayan Molla Kasım, "Bu şeriata aykırı," "Bu sakıncalı," "Bu uygunsuz," diyerek üç bin sayfalık kitabın iki binini yırtar, nehre atar ve yakar... Tam bu sırada "Derviş Yunus bu sözü eğri büğrü söyleme / Seni sigaya çeken bir Molla Kasım gelir" dizelerini görür ve pişman olur. Yunus'un öngörüsünden çok etkilenen Molla Kasım, onun şiirlerinin üstün bir manevi güçle yazıldığını fark eder, Yunus Emre'nin bir Allah dostu olduğuna inanır ve şiirleri kurtarmaya koşar. Rivayete göre yakılan bin şiir gökte melekler, denize atılan bin şiir balıklar, Molla Kasım'ın elindeki bin şiir ise insanlar tarafından okundu ve dilden dile aktarıldı. Bu efsane, halkın şaire ve onun ölümsüz eserlerine olan sevgisinin bir kanıtı niteliğindedir.

TÜRK ŞAİRİ YUNUS EMRE HAKKINDA BİLGİLER

**SALWA İBRAHİM AHMED OSMAN
MARWA ABDALLA MOHAMED ELZUBER
MOHAMEDALFATEH TAGALSİR MAROOF
SUDAN**

Yunus Emre, Sudan'da yakın zamanlarda kurulan ve kendi adıyla anılan Türk Kültür Enstitüsü (Yunus Emre Enstitüsü) vasıtasıyla insanlar tarafından tanınmaya başlamıştır. Umuyorum ki zamanla Yunus Emre ismi daha çok kişiye ulaşacak ve daha çok tanınacaktır. Çünkü onun fikirleri ve şiirleri insanlık için bir kılavuz niteliğindedir.

Eskişehir'e bağlı Sarıköy'de 1238 yılında dünyaya gelen Yunus Emre, mistik kişiliği ve zaman zaman hissettiği yalnızlık ve yabancılaşma nedeniyle "Garip Yunus" olarak anılmıştır. Selçuklu Devleti'nin çöktüğü ve Osmanlı İmparatorluğu'nun kuruluşuna yakın bir dönemde yaşayan ve 1320 yılında vefat eden Yunus Emre'nin Eskişehir'de toprağa verildiği belirtilmektedir.

Yunus Emre Türk milleti tarafından hem şair hem bir destan kahramanı hem de salih bir derviş olarak kabul görmüştür. Yunus, ikamet etmek için ıssız ve boş yerleri seçip yerleşim yeri hâline getirmiş ve bu yerleri kendisine ilham kaynağı olarak görmüştür. Yunus Emre'nin, İslam inancından, ilim ve insani değerlerden beslenen şiirleri sevgi, ilahi aşk, barış, hoşgörü ve adalet gibi birtakım evrensel konulardan bahsetmiştir.

Yedi asır geçmesine rağmen şiirleri hâlâ söz ve anlam zenginliğiyle doludur. Sade bir üsluba sahip olan Yunus Emre'nin, karmaşık ve zor tasavvuf kavramlarını etkili ve anlaşılabilir şekilde anlatabilmesi, üstün şairlik yeteneğinin bir kanıtıdır.

Yunus, insanları Allah'a davet eden ve insanların arasında kalpler, gönüller yapmaya çalışan bir şahsiyet olmasından dolayı efsanevi bir kimliğe bürünmüş bir hayat yaşamıştır. Ona göre Allah'ın odak noktası kalptir ve eğer bir insanın hayatı

karartılırsa, bu kendisi ve yaptıkları sebebiyledir. Bu yüzden de aydınlık bir ahiret için çaba sarf edilmesi gerektiğini söyler.

Yunus Emre, şiirlerinde insanın kendisiyle, çevresindekilerle, başkalarıyla ve Allah'la olan ilişkilerini konu edinmiş ve doğum, ölüm, insan sevgisi, ilahi aşk, alçak gönüllülük, kibir, cömertlik, cimrilik, asalet, hoşgörü, hayata bağlılık, adalet gibi evrensel konuları işlemiştir. Tasavvuf düşüncesinin temeli olarak kabul edilen tüm bu konu ve kavramlar, Yunus'un şiirlerinde açık ve anlaşılır şekilde ele alınmıştır. Yunus Emre'nin şiirleri, üslubunun sadeliği ve barındırdığı derin anlamlar bakımından büyük bir bilgelik taşır. Onun dili Anadolu Türklerinin konuştuğu sade Türkçedir. Şiirlerinde içerik ve biçim bakımından bir müzikal uyumun bulunması kolayca ezberlenmelerini sağlamıştır.

Yunus Emre'nin, Mevlânâ'nın ünlü kitabı *Mesnevî*'ninkine benzer bir üslupla dini tavsiyelerde bulunduğu *Risâletü'n-Nushiyye* en önemli eserlerinden biridir. Bütün şiirleri ise *Divan*'ında toplanmıştır.

YUNUS EMRE'NİN KALBİNDE ALLAH'I GÖRDÜM

ZAHRA GHAZİ ALHİLMEE IRAK

Çoğunlukla "kalp" ile kastedilen, canlılığımızı devam ettirmemizi sağlayan organ değil; manevi anlamdaki kalptir, yani yürek ya da gönüldür. Kalplerimiz batını ışı-ğın, ilhamımızın kaynağıdır. O yüzden Gazali şöyle demiştir: "Ey dostum, kalbin cilalı bir aynadır, üzerinde birikmiş toz perdesini silip temizlemelisin. Çünkü o ilahi ışığın nurunu yansıtmak üzere yaratılmıştır" (Frager, 2003, s. 45). Fiziki kalp insan bedeninin merkezidir. Manevi kalp ise insan ruhunun merkezidir. Huzurun kay- nağıdır ve bu yüzden de neyle beslendiğine dikkat etmek lazımdır. Kalp Allah'ın içimize yerleştirdiği muhabbettir, Allah'ın evidir. Yunus Emre bu hususta şöyle demiştir:

Allah aşkı başkadır azizim

Seni senden almaz, seni kendine getirir

Yunus Emre'nin şiirlerini özellikle anlamına dikkat ederek okumak gerekir. En baş- ta da onun şiirlerini anlamak için tasavvufun ne olduğunu bilmek icap eder. Ta- savvuf, yetmiş iki millete tek göz ile bakmayı, gönül yıkmamayı, canını acıtanlara bile nezaketle karşılık vermeyi, kanaat etmeyi, çok ibadet etmeyi ve dünya nimet- lerinden vazgeçmeyi, kibir ve gururu silmeyi öğütler. Yunus'un derdi ten kafesi içi- ne hapsedilmiş can kuşunu kurtarmak, manevi feyizler ile Allah'a kavuşmak ve bu hâlin verdiği zevki yaşamak, sadece dost bildiği Allah'ı istemek, ondan başka hiç- bir şey ile meşgul olmamaktır. Yunus'u okuduğunuzda insanları dostluğa, birbirini anlamaya, birbirlerine zulmetmemeye, fâni dünyaya bağlanmamaya, barış, huzur ve İslam'ın bildirdiği kurallar çerçevesinde hayatı yaşamaya çağırdığını görürüz.

Kaynakça

Frager, R. (2003). *Kalp, Nefs ve Ruh. (Çev. İbrahim Kapaklıkaya). İstanbul: Gelenek.*

DÜNDEN BUGÜNE YUNUS EMRE

MİRA ABDYLDAEVA KIRGIZİSTAN

Çokça duyulan güzel ve anlamlı sözlerin sahibi Yunus Emre, tartışmasız Türk edebiyatının en usta şairidir. Şiirlerinde İslami değerleri ve yaşadığı coğrafyadaki halkın yaşantısını sade ve etkileyici bir şekilde anlatmıştır. Aynı zamanda “sevgi”yi bir öğreti hâline getirmiş bir şairdir.

1200’lü yıllarda Anadolu’da doğduğu tahmin edilen Yunus Emre, yaşadığı dönemde devletlerin çöküp kurulduğuna tanıklık etmiştir. Zulmün çok fazla olduğu, güç bir dönemde hayatını geçirdiği için hoşgörü, sevgi, saygı üzerine şiirler söyleyerek sıkıntılı bir dönemdeki halka güzellikleri hatırlatarak onlara moral vermeye çalışmıştır. Anadolu’dan çeşitli yerlere seyahat eden Yunus Emre, şiirini geniş ölçüde duyurmuştur. Yunus Emre Farsça ve Arapça’nın edebiyatta ve sanatta baskın diller olduğu ve çok kullanıldığı bir zamanda yaşamış olsa da Türk dilini en güzel biçimde kullanmış ve bu dili yüceltmıştır.

Diğer şairlerin aksine Yunus Emre şiirlerini İslam ile yoğurmuş, İslam dinini, Allah inancını şiirlerinde sevdirmiştir. Öyle ki Yunus bu sayede övgülerle yüceltilmiş ve Anadolu’da halk kahramanı olarak sevgiler sunulan biri olmuştur. Şiirlerinin hâlâ ilgiyle okunması, okullara, sokaklara, önemli kurum ve kuruluşlara Yunus Emre’nin isminin verilmesi günümüzde de Yunus Emre’ye duyulan saygının bir göstergesidir.

a) Yunus Emre’deki Aşk

Yunus Emre’nin ilahi aşkının her bir satırı bize öyle güzel geçer ki insanı sevgi ve aşkı anlatışıyla kendine getirir. Yunus Emre’ye göre her şey aşktır, her şeyin özü aşktır. Aşk bir cümleyle bir kalıba sığdırmak anlamsızdır. Her şeyin üstünde olan Tanrı aşkını insan nasıl kelimelerle anlatabilir ki... Aşk, “tutkulu bir şekilde sevmek” demektir. İnsana hayatı âdeta bir cennet gibi güzel gösteren bir duygudur. Aşkın varlığı güzellikken yokluğunda ızdırap söz konusudur, kederi de insanı hayattan soğutur.

Nitekim Yunus'a ait aşağıdaki dizeler bu hâli çok güzel tasvir eder:

*Benzim sarı, gözlerim yaş
Bağrım pare, ciğerim baş
Hâlden bilen dertli kardaş
Gel gör beni aşk n'eyledi*

Yunus, aşkın yokluğunda dertli, hastalıklı bir ruha sahip olduğunu, aşkın insanı nasıl değiştirdiğini ve hâlden hâle soktuğunu anlatır. Yunus Emre'ye göre aşk açıklanan değil kendi başına bir açıklayıcıdır. Aşk bütünüyle bir hayat şeklidir. Yunus iki türlü aşktan bahseder: Beşerî ve ilahi aşk. Beşerî aşk bir insanın, başka bir insana ya da dünyevi bir varlığı aşkıdır. İlahi aşkın yeryüzündeki yansıması olarak da bilinir. İlahi aşk ise Allah'a duyulan sonsuz ve gerçek aşktır. İlahi aşk olmazsa beşerî aşk süregelmez. Yunus Emre de şiirlerinde insanlara ilahi aşkı sevdirmeyi ve anlatmayı bir görev bilmiştir. Çünkü Yunus'a göre aşksız meşk olmaz, dünyaya doyulmaz.

b) Yunus Emre ve Günümüz

Yunus Emre'nin Türk kültür ve medeniyetine, insanlığa yaptığı katkılar büyüktür. Yunus her zaman hoşgöründen, sevgiden bahsetmiştir. İnsanlar çoğu zaman savaşlar, bunalımlar, ekonomik tehditlerin gölgesinde bir hayat sürmüş, tedirgin olmuş, başka insanlara karşı sevgiyi gösteremez hâle gelmiş ve sadece kendi çıkarlarını önemsemiştir. Buna karşılık Yunus Emre de yüzyıllar öncesinden toplumsal birlik ve beraberliğin önemini şu güzel ve etkileyici sözlerle anlatmıştır:

*Gelin tanış olalım
İşi kolay kılalım
Sevelim sevilelim
Dünya kimseye kalmaz*

Örneğin günümüzde sosyal medya kullanımının yaygınlaşmasıyla insanlar özellikle kolay yoldan para kazanma hedefleri için yalan söylemekte veya sahtekârlık yapmaktadır. Yunus Emre ise şiirlerinde böyle bir tutumu kınamış ve insanlara dürüst olmayı öğütlemiştir:

*Cümleler doğrudur sen doğru isen
Doğruluk bulunmaz sen eğri isen*

Yunus Emre'nin yaşam felsefesi sevmektir. Dünyanın geçici bir yer olduğunu; esas olanın kalp güzelliği ve ahiret yaşamı olduğunu söyler.

Yunus Emre, asırlar geçmesine rağmen hâlâ Anadolu'da ve dünyanın birçok yerinde sevilip sayılmakta, insanlar onun öğretilerini savunmaya devam etmektedir.

II. BÖLÜM

YUNUS EMRE GİBİ ŞAHSİYETLER

AZERBAYCAN'IN YUNUS EMRE'Sİ

ZİYAFİ GÜLİYEVİ AZERBAYCAN

Yunus Emre kimdir? Azerbaycan için Yunus Emre Türk'ün kopuzundan kopan sesidir. Varlık sesinin insan vücudundaki yansımasıdır. Mensup olduğu yerel kültürün bir temsilcisi olduğu kadar evrensel değerleri de taşıyan ve tüm insallıkla paylaşan değerli bir şahsiyettir. Bazen bir kişi demek, bir millet demektir. Yunus Emre de şiirleriyle Türk milletini, kültürünü ve dilini en güzel şekilde temsil etmiştir. O hem Azerbaycan hem de Türkiye tarihinde çok önemli bir yere sahiptir. Yunus Emre aynı zamanda Türk tasavvuf edebiyatının da en büyük şairlerinden biridir. O, tasavvufu geniş halk kitlelerine duru bir Türkçeyle anlatmıştır. Böylece dönemin şartlarına rağmen Türk şiir dilinin yüksek düzeyde ilk örneklerini sunma başarısını göstermiştir.

*Ben gelmedim dava için, benim isim sevi için
Dost'un evi gönüllerdir, gönüller yapmağa geldim
Dost esrûğü deliliğim, âşıklar bilir neliğim
Devşürüben ikiliğim, birliğe bitmeğe geldim*

Azerbaycan edebiyatının farklı dönemlerinde Yunus Emre gibi ilahi aşkı, ahlaki değerleri ve varlığı eserlerine yansıtan edebî şahsiyetler yaşamıştır. Fuzûlî, İmadeddin Nesimî, Nizâmî-i Gencevî bu isimlerden sadece birkaçıdır. Günümüzün Azerbaycanlı Yunus Emre'si ise bence dünyaca ünlü söz yazarı ve besteci Sami Yusuf'tur. Azerbaycan kökenli ünlü şarkıcının besteleri milyonlarca insanın kalbinde ayrı bir yere sahiptir. Sami Yusuf din, dil ve millet ayrımı gözetmeksizin bütün insanlara sırf insan olduğu için kıymet verir. Azerbaycan asıllı olmasına rağmen bestelerine ve şarkılarına birçok farklı milletin kültürünü yansıtmıştır. Âdeti Yunus Emre'nin "Yetmiş iki millete aynı gözle bakmayan, halka müderris olsa, Hakk'a asidir," sözünden aldığı ilhamı beste ve şarkılarına taşımıştır.

GÜRCİSTANLI ŞAİR VAZHA PSHAVELA VE YUNUS EMRE

IA ASHIROVA GÜRCİSTAN

17. yüzyılın ünlü şairi Vazha Pshavela, şüphesiz Gürcistan'ın en büyük şairlerindendir. Vazha Pshavela, Cargala köyünde doğmuştur. Eğitimine Kakheti bölgesindeki Telavi İlahiyat Okulu'nda başlamış ve 1877-1879 yılları arasında Tiflis Eğitim Enstitüsü'nde devam etmiştir. Vazha Pshavela, 1888'de Cargala'ya geri dönmüştür ve bu süre zarfında bugün Gürcistan'da dilden dile dolaşan şiirlerini yazmıştır. Pshavela da tıpkı Yunus Emre gibi eserlerinde evrensel değerlere yer vermiştir.

Vazha Pshavela, doğanın gizemlerine yer verdiği şiirsel tarzı, halka yakınlığı, toplumunun o güne dek kabul görmüş değerlerini sorgulamaya başlaması ve Gürcü şiirsel konuşma çerçevesini genişletmesi ile dönemindeki diğer şairlerden ayrılır. Şairin ilham kaynağı Yunus Emre gibi halkın yaşantısı ve değerleridir. Pshavela aynı zamanda şiirlerinde dinî temalar üzerinde yoğunlaşmıştır. Şiirlerinde en çok dikkat çeken, yalnızca geçmişe değil, yaşadığı zamana ve geleceğe de önem verdiğidir. Şairin en ünlü şiirlerinden olan "Haykırışım", 1893 yılında yazılmış ve şiirde kutsal zanaattan bahsedilmiştir. Tanrı'ya olan inanç, iyilik ve hoşgörü şiirde özellikle dikkat çeken kavramlardır. Henüz şiirin başlarında Tanrı'ya duyduğu aşktan bahsetmekte, insan doğasının iyi olduğuna dair inancını kaybetmediğini söylemekte ve bu inancı, aşkı, sevgiyi, adaleti herkesin paylaşması için halka seslenmektedir.

Hümanizm, adalet, sevgi ve saygı konularına Yunus Emre'nin şiirlerinde olduğu gibi, Vazha Pshavela'nın şiirlerinde de sık rastlanılmaktadır. Aynı zamanda şiirlerindeki lirizm ve duygusallık da yine Yunus Emre'nin şiirlerini akla getirmektedir. Pshavela günahın karanlığa, lütfun ise aydınlığa giden yol olduğunu ve temel amacının da bu lütuf kazananlardan olmak ve aydınlığa giden yolda diğerlerine yol göstermek olduğunu söyler. Pshavela'nın farkına vardığı gerçeklik, insanların inanç ve kutsal değerleri olmadan hakikate ulaşamayacaklarıdır. Aydınlığa giden yolun inançtan ve Tanrı'nın emirlerine uymaktan geçtiğini ifade eder. Yunus Em-

re'nin Türk kültürüne olan bağlılığı gibi onun da Gürcü kültürüne olan bağlılığı şiirlerinden anlaşılmaktadır. Şairin şiirlerinde değindiği hususlar günümüz Gürcü edebiyatında hâlâ tartışılmaya ve birçok yönden ele alınmaya devam etmektedir. Dindar Ortodoks bir ailede doğup büyümüş olan Vazha Pshavela, Hristiyanlığın kurallarına sıkı sıkıya bağlıdır. Bu durum göz önüne alındığında şiirlerindeki Tanrı'ya bağlılık, inanç ve din temaları da daha iyi anlaşılmaktadır.

Vazha'nın şiirlerinde de belirttiği üzere temel amacı, insanlara yararlı olabilmek ve kötülüğün iyilik ve hoşgörü ile yenilebileceğini tüm insanlığa göstermektir. Yunus gibi, insanın ruh ile nefis arasındaki çatışmadan akıl ve iyilik yolu ile çıkabileceğini söyler, çünkü Pshavela da iyimserdir, ileriye dönük, insanlığa dönük inancı ve umudu vardır. İnsanlığa karşı bir sorumluluğu olduğunun farkındadır ve halkın anlayacağı bir dil ve söyleyişle şiirlerini paylaşarak insanlara aydınlığa gidecek yolda Yunus Emre gibi yardım etmektedir. Dolayısıyla Vazha'nın şiirleri bugün de edebiyat başta olmak üzere çeşitli alanlarda okunup yorumlanmaya ve anlaşılmaya devam etmektedir.

Yaşadıkları dönemler farklı olsa bile Vazha Pshavela ve Yunus Emre kendi toplumlarında büyük bir etki uyandıran şairler olmuşlardır. İkisi de insanlığa olan inançlarından, ilahi aşktan ve sevgiden söz etmektedir. Öyle ki Pshavela kötülüğe yenik düşmeyeceğini söylemiş, suçlu olmak yerine, mahkûm olmayı tercih etmiştir. Onun şiirlerinde en büyük önem verilen kavram "aşk" olmuştur. Bu aşk Yunus Emre'de ilahi aşktır ve aynı şekilde Vazha Pshavela'da da Tanrı'ya duyulan aşktır, sevgidir.

Sonuç olarak, Yunus Emre ve Vazha Pshavela yalnızca yaşadıkları dönemin değil, günümüz dünyasının da önemli şairleri arasındadır. İkisi de iyiliğin, sevginin, aşkın, adaletin, hoşgörünün temsilcisidir. İnsan doğasına bakışları, onları kendi dönemlerindeki diğer şairlerden ayırmış ve şiirlerine farklı bir anlam yüklemiştir.

MEVLÂNÂ CELÂLEDDÎN-İ RÛMÎ VE YUNUS EMRE

MASÎH AHMAD MOHAMMADI GÜRCİSTAN

1207 yılında, bugün Afganistan sınırları içinde yer alan Horasan'ın Belh şehrinde doğmuştur. Asıl ismi Celâleddîn Muhammed'dir. Babası "sultânul-ulemâ" yani "âlimler sultanı" olarak tanınan Bahaeddîn Veleddin'dir. Mevlânâ'nın bazı meşhur eserleri şunlardır: *Mesnevî*, *Divân-ı Kebîr*, *Fîhi Mâ Fih*, *Mecâlis-i Seb'a*, *Mektûbât* vs. 17 Aralık 1273 tarihinde Konya'da vefat etmiştir ve mezarı Konya'dadır. 1240-1320 yılları arasında yaşadığı düşünülen Yunus Emre ise büyük Türk şairleri ve mutasavvıflardan biridir ve Mevlânâ ekolünün şairlerinden biri olarak kabul edilir. Eserleri geçmişten günümüze Türk edebiyatı üzerinde büyük etkiler bırakmıştır. Eserlerinde Türkçeyi kullanan ilk şairlerdendir.

Aşk, mistik bir dünya görüşüne sahip çoğu insanın hayatındaki esas ilke ve öğretilerden biridir. Birçoğu hakikate, bilgiye ve kesinliğe ulaşma yolculuğunda sevgiyi temel bir koşul olarak görür. Mevlânâ medresesinde bu konu, kemale ulaşma ve tevhidin özünü bilme adına yüksek bir konuma sahiptir. Türk mutasavvıf şairi Yunus Emre'nin; Mevlânâ okulu ve ideolojisi üzerindeki güçlü etkisi nedeniyle bu konu onun şiirlerinde ve eserlerinde çok önemli olmuş ve düşüncesinde odak noktası hâline gelmiştir.

Mevlânâ ve Yunus Emre'nin aşkla ilgili ortak yönlerine dair aşkın iki yönü, aşkın statüsü, aşkın tarif edilemezliği, yaratılanlardaki aşk dizisi, aşkın önceliği gibi unsurlardan bahsedebiliriz. Bu iki büyük mutasavvıf da eserlerinde aşkın tek taraflı anlamsız olduğunu savunur. Çünkü aşkın kemale ulaşabilmesi için her iki tarafın da birbirini sevmesi lazımdır, aksi takdirde aşk eksik kalır. Aynı zamanda her ikisi de aşkın anlatılması zor, tarif edilemez bir kavram olduğu üzerinde durur. Çünkü aşk öyle bir duygudur ki sadece yaşayanlar tarafından hakiki manada hissedilip anlaşılmaktadır. Nihayetinde Yunus Emre ve Mevlânâ'nın güzel ortak noktası yaratılanlardaki aşk ve sevgi kavramıdır. Hem Yunus hem de Mevlânâ sevgiyi sınırlandırmamışlar, yani aşk ve sevginin her şeyde olması gerektiği fikrindedirler. Aşk

ve sevgi; Allah, insanlar, doğa, vatan için yani kısacası her şey için söz konusu olabilir. Onlara göre aşk insanların hayatlarının bir parçası olmalıdır, çünkü hayat ancak sevgi ve aşkla güzel olabilir ve yaşanılır kılınabilir. Hayatı, sevgi ve aşk olmadan düşünmek insanı kalbi olmadan düşünmek gibi bir şeydir.

YUNUS EMRE VE MUHYİDDİN İBNÜ'L-ARABÎ

MARWA ABDALLA MOHAMED ELZUBER SUDAN

Kelimeler hangi dilde olursa olsun zamanın ve mekânın sonsuzluğuna açılır.

Leyla İpekçi

Bugünlerde yeni bir kitaba başladım. İsmnin Türkçe karşılığı "Küçük Ölüm." Bir roman olan bu kitap Muhyiddin İbnü'l-Arabî'nin hayatı hakkında. Kitabı elime alıp her okuduğumda aklıma Yunus Emre geliyor. Aslına bakarsanız Yunus Emre'nin hayatı hakkında pek bilgi sahibi değilim. Ona dair bildiklerim, sadece birkaç hafta da öğrendiğim şeylerden ibaret. Buna rağmen bu kitabı okurken Yunus Emre ve İbnü'l-Arabî'nin birbirlerine benzediğini fark ettim.

Muhyiddin İbnü'l-Arabî, 560'ta (1165) İspanya'da, Mürsiye'de doğmuş. Daha sonraki yıllarda Anadolu'ya gelmiş, Konya'da kalmış, Sadreddin Konevî gibi büyük bir şahsiyeti yetiştirmiş, hayatının son senelerin ise Şam'da geçirmiş ve 638'de (1240) vefat etmiştir.

Yunus Emre ise 1241'de Eskişehir'de doğmuş, 1320'de ölmüştür. Yunus Emre, her ne kadar İbnü'l-Arabî'nin aksine kırsal kesimde yaşayıp halk geleneği içinde yetişmişse de İbnü'l-Arabî gibi yüksek zümreye mensup tasavvuf erbabının maddi manevi birikimine sahip bir sufidir. İbnü'l-Arabî ve Yunus Emre'nin pek çok kişiye ilham kaynağı olan şiirleri, bugün hâlâ yazıldığı dönemlerdeki canlılığını ile samimiyetini korumakta hem de aynı hâletiruhiye ile okunmaktadır.

Her ikisi de dil bakımından eşsiz bir kaynağa ve zenginliğe sahip olduğu için en derin duygu ve düşünceleri bile rahatlıkla ifade edebilmişlerdir. İbnü'l-Arabî'nin ve Yunus'un felsefesindeki temel kavram aşktır. Onlara göre aşk insanın yeryüzündeki maksatlarından vazgeçmesi için vardır. Bu yüzden insan yeryüzündeki maksatları bırakarak Allah için yaşamalıdır.

UKRAYNALI ŞAİR HRYHORİY SKOVORODA VE YUNUS EMRE'NİN BENZERLİKLERİ

IVANNA KOMASİUK UKRAYNA

Aşk aşktan doğar; sevmek istediğimde önce seviyorum.

Hryhoriy Skovoroda

Sevelim sevillelim.

Yunus Emre

Anlayış Köprüsü

Ukrayna ve Türkiye birbirinden farklı din, dil, etnik ve kültürel özelliklere sahip iki ülkedir, bu durum, aslında başka arka planlara sahip insanların tanışması ve birbirini anlaması için iki ülke için de bir fırsat ve tecrübedir.

Her kültür gibi Türk kültür ve geleneklerini anlamaya da doğru sanat eserlerini okumaktan başlamak gerekir. "Bana arkadaşının kim olduğunu söyle, sana kim olduğunu söyleyeyim," diye Türkçe bir söz var. Bence bu söz edebiyat eserleri için de düşünülebilir. Bu açıdan Yunus Emre, takip etmek için iyi bir örnek. Ukrayna'da ise böyle bir örnek Hryhoriy Skovoroda'dır.

Çünkü bir kişinin ne okuduğu, kiminle iletişim kurduğu, aslında o kişinin dünya görüşü hakkında çok şey söyler. Yunus Emre'nin eserlerini ve öğretilerini halka taşıyanlar, aynı şekilde diğer önemli kişilerin eserlerinin felsefi anlamını ortaya çıkarmaya çalışırlar, gelişim için çabalayanlardır.

Sonuçta her milletin bazı kahramanları vardır. Türk edebiyatı için Yunus Emre ve Ukrayna edebiyatında için de Hryhoriy Skovoroda tam anlamıyla böyledir. Bu iki isim de farklı zamanlarda ve farklı coğrafyalarda yaşadılar, ama yaşantıları ve insanlara sundukları fikirler noktasında benzer yönleri sahiptirler.

Hryhoriy Skovoroda, 1769'dan itibaren keřiř ve gezgin bir filozof hayatı sűrdűrdű; ađırlıklı olarak Slobozhanshchyna'da seyahat etti. Aynı zamanda, İncil meselelerinin Platonizm ve Stoacılık fikirleriyle i içe geçtiđi felsefi diyaloglar ve incelemeler yazmaya bařladı. "Kendini bilme"nin insan varlıđının ana anlamı olduđunu dűřűndű. Felsefi incelemelerini ve diyaloglarını Kilise Slavcası, Ukraynaca ve Rusçanın (masalları Rus edebî dilinde, řarkıları Ukraynaca) tuhaf bir karıřımıyla yazdı.

YUNUS EMRE VE MEVLÂNÂ

FARİŞTA AKBARİ AFGANİSTAN

Yunus Emre ve Mevlânâ çağdaşırlar, yani aynı dönemde yaşamışlardır. Hatta ikisi hayatının büyük kısmını Anadolu topraklarında geçirmiştir. Dünyadaki bütün insanlar birbirinden farklıdır ve her bireyin kendine özgü özellikleri vardır. Dünyayı güzelleştiren ve zenginleştiren işte bu farklılıklardır.

Diğer yandan bazı insanlar yaşantı ve dünya görüşü itibarıyla birbirine benzer, tıpkı Mevlânâ ve Yunus Emre gibi. Mevlânâ da Yunus Emre de Allah'a âşık mutasavvıflardır. Yunus Emre şiirlerini Türkçe, Mevlânâ ise Farsça yazmıştır. Fakat ikisi de şiirlerinde Allah'a olan aşkı anlatmıştır. Şiirleriyle Yunus Emre Türkçe edebiyatını Mevlânâ da Fars edebiyatını daha da ileriye götürmüştür.

Mevlânâ ve Yunus Emre'yi ayrı düşünmek imkânsızdır. Mevlânâ ve Yunus Emre sevginin, barışın, kardeşliğin, iyiliğin, hoşgörünün simgesidirler. Coğrafya, ırk, din, dil ayrımı yapmadan yaşamışlar ve "iyi insan" olmanın gerekliliğini anlatmaya çalışmışlardır. Yardım isteyen her zaman kucak açmışlardır.

Böyle şahsiyetler her yüzyılda bir gelir ve ölürlerse bile zihinlerde ve kalplerde sonsuza kadar yaşamaya devam ederler. Mevlânâ'nın "Hayatım üç kelimeden ibarettir, çiğ idim, piştim ve yandım," diye bir sözü vardır. Birçok kişi, Mevlânâ'nın bu ünlü sözünün ilham kaynağını Yunus Emre'nin aşağıdaki şiiri olduğuna inanmaktadır:

*Uç bahar geldi geri göçtük elhamdülillah
Dirildik pınar olduk ırdık ırmak olduk
Aktık denize daldık taştık elhamdülillah
Taptuğun tapusunda kul olduk kapusunda
Yunus miskin çiğ idik piştik elhamdülillah*

ABUL HASAN AL-SABAĞ VE YUNUS EMRE

HEBA HALAPİ MISIR

Mısır'da, 6 ve 7. yüzyıllar sufilerin yetiştiği ve ortaya çıktığı bir dönemdi. Bu dönemde Mısırlı sufilerin yanı sıra Mısır'a Irak ve Şam'dan da birçok sufi gelmiştir. Abul Hasan Al-Sabağ 545 yılında dünyaya gelmiştir. Tam olarak nerede doğduğu bilinmemekte ama güney Mısır'daki Nuba halkından olduğu tahmin edilmektedir. Giysi boyacısı olan babası nedeniyle kendisine "sabağ" denilmiştir. Arapça bir sözcük olan "sabağ" Türkçe boyacı demektir.

Bir gün Abul Hasan Al-Sabağ'ın babası, kendisine yardım etmediği ve daima mu-tasavvıflarla oturduğu için ona kızar. Sabağ, babasının boyadığı bütün elbiseleri alıp bir tabağa koyar, babası ona bağırır ve "İnsanların elbiselerini mahvettin." der. Abul Hasan onları çıkarınca her giysi sahibinin istediği renge dönüşür.

Ebu Abdullah el-Kurtubi ile birlikte Kuran'ı ezberlemiş, hadisleri okumuş, ardından Fustat ve Hicaz diyarına seyahat etmiştir. Bütün İslami ilimleri öğrenmiş, sonra Abdurrahim El-Qinawi ile tanışmış ve kızı Ayşe ile evlendi. Abul Hasan Al Sabağ, insanların ihtiyaçlarını gidermeye çalışmış, bulunduğu yerde halkını ziyaret etmiş, fakirleri teselli etmiş ve Kenan ehlinden fıkhi ilimleri öğrenmeye heves etmiştir.

Sünni mezhebini yaymaya çalışmış ve Fatımi mezhebine karşı savaşmıştır. Düz-yazılarında eğitici ve bilgelik içeren hikâyelere yer vermiştir. Şiirlerindeki derin anlamlar ve bilgelik ise ilk bakışta fark edilir. Abul Hasan Al Sabağ 613 hicri yılında vefat etmiştir. İlahi aşkı anlattığı bir şiirinden alınan dizeler aşağıdaki gibidir:

*Varlığım bir yoklukta, bir yokluk ben,
İnsanlarla bana gelen ızdırıp mutlu gelir
Ey sevgiliyi gizlice çağıran,
İstenen şey bir gün geldi, yokluğu geldi*

GÖNÜLLER BİR OLURSA MEKÂN SADECE BİR KAVRAMDIR: NESİMİ

İNTİZAR KARA AZERBAYCAN

Nesimi edebi geçmişinin önemli yönlerinden biri, orta çağ Doğu düşünürlerinin fikirleri ve eski Yunan filozoflarının fikirlerinin inceliklerini bilmesiydi. Azerbaycan literatüründe Nesimi'nin eserleri tartışılırken de iki aşamadan bahsedilmesi tesadüf değildir. Birinci aşama Nesimi'nin Fazlullah Naimi ile görüşmesinden önceki yıllar, ikinci aşama ise Naimi ile görüşmesinden sonraki yıllar olarak kabul edilir. Birinci aşamada Ahmet Yesavi (1166), Mevlâna Celâlettin Rumi (1273) gibi hikmetli söz ve nasihat eğilimleri Nesimi'nin eserlerinde hissedilmiş, ikinci aşamada ise Nesimi'nin eserlerine Hurufiliğin fikir ve amaçları işlenmiştir. Birinci aşamada Yunus Emre ideolojisi ile eşleşen şiirleriyle Nesimi çok derin ve anlamlı bir yol çizmiştir.

İmadeddin Nesimi'nin eserlerinde laiklik fikri, dünya malının ne kadar geçici olduğu, insanın bu dünyada sadece bir yolcu olduğu, gerçek amacının ve kaderinin daha yüksek bir seviyeye çıkmak olduğu, çok açık. Bu görüş Nesimi'nin şu sözleriyle doğrulanabilir:

- *"Dünya duracak yer deyil, ey can, sefer eyle!" (Nesimi, 2004)*
- *"Payende degil dövlati, ey hace, cahanın, eshabına aldanma, gel andan güzær eyle!"*
- *"Mülk ilâ mal, ey melik, kimseye kalmadı, Yox tut anı, hiçe say, kalma onun varine;"*

Nesimi'nin görüşüne göre idrak (aydınlanma), erdem ve cesaret yaratan saf altındır. Bu nedenle Nesimi, "mükemmelliği kazanmak ve idrak insan hayatının amacı olmalıdır" der.

Nesimi'nin çalışmalarında kendini bilmek önemli bir yer tutar. Nesimi der ki: "Kendini bilmeyen, büyüklerin sözünü de bilmez." (Nesimi, 2004)

Kendini anlayan insan, Tanrı'yı ve dünyayı anlar. Burada önemli olan yüksek bir

ahlaki ve vicdani saflığa ulaşmaktır.

Kendini bilen insan, içten arınır, aktif bir varlık olur ve en önemlisi mükemmelleşir. Kendini bilen bir kişi yolunu seçerek bu yolda emin adımlarla ilerleyebilir.

Nesimi, bir kişinin gerçeği anlamaya çalıştığında, güzellik ve nezaket için çaba gösterdiğinde zengin bir doğa, maneviyat kazandığına inanıyor. Nesimi'nin dünya görüşünde "Hak" ve "Ben" mutlak bir birlik olarak algılanır ve asıl amaç "Hak" ile "Ben"i birliğine, dolayısıyla cahillikten mükemmelliğe yükselmektir.

Nesimi, yüksek ve doğuştan gelen erdemlere sahip olan insanı yüceltmış ve insanın etik, sosyal ve ahlaki değerlerine ilişkin fikirlerini benzersiz bir şekilde dile getirmiştir.

Nesimi, şiirlerinde insan doğasının artlarından ve eksilerinden de bahseder: Üç gruba ayrılan olumlu insan niteliklerinin her birinin kendi amacı ve yönü vardır: İlk grup, insanın insanı sevmeyi bilmesidir. Yunus'un "yaratılanı sev yaratandan ötürü" düşüncesiyle örtüşen bu yaklaşım çok değerlidir.

İkinci grup, insanın kendi çevresinde bulunan her nesneye olan münasebetini simgeler.

Üçüncü grup- "Kur'an"; "Akan su", "Güzel yüz" içerir. Kur'an-ı Kerim bir hakikat kitabıdır, kutsal bir kitaptır ve Yaradan'ın insan için emirleridir; "Akan su" hareket halindeki saf insanın "Güzel yüzdür" der Nesimi.

Nesimi de Yunus gibi insanları kırılganlığa değil, gönülden niyetlere, amellere ve davranışlara çağırır:

Zalım oldun, zulm ekersen yine kendi tarlana,
Zalımın zulmü şerinden tarlada üsyan biter (Nesimi, 2004).

Nesimi'nin sözlerinden, insan toplumu ve insan ilişkilerinin baskı ile düzenlenemeyeceği, zulmün geri dönüşünün üzüntü olacağı açıktır. Dünya malı zaten dünyada kalacak. Nesimi de bu yüzden insanı dünyadaki iyi amellerin sahibi olmaya çağırıyor.

Nesimi'nin eserlerinde verdiği önemli mesajların temelinde Yunus gibi «mükemmel insan» kavramı olan "hümanizm" değerleri durmaktadır. Nesimi'nin eserinde insan, aktif ve yaratıcı bir güç olarak dikkat çeker. İnsan, akıllı, belagati ve doğuştan gelen yetenekleri sayesinde, karakterlerin doğasını ve biçimini, ilahi doğasını ve ona yansıyan ilahi gücü fark eder. Sadece kendini bilenler dünyanın sırlarını anlayabilir,

Nesimi'nin eserlerinde günümüz için bile hala geçerli olan zorlukların olduğunu görüyoruz. Asırlar öncesinden yazılmasına rağmen onun eserleri de tıpkı Yunus gibi bugün bile güncelliğini korumaktadır. Verdiği mesajlar, dokunduğu konular ve hayatı boyunca anlattığı şiirleriyle Nesimi de Yunus gibi hümanizm, aşk ve saflığı kendinde barındırarak çağlar ötesi bir şair olmayı başarmıştır.

Kaynakça

İ. Nesimi (2004). Seçilmiş Eserleri. C. I/II. Bakü:Lider Neşriyyat.

GÖÇEBELERİN KIRGIZ FİLOZOFU ASAN KAYGI VE YUNUS EMRE

MİRA ABDYLDAEVA KIRGIZİSTAN

Bozkırda göçebelerin Yunus Emre'si diyebileceğimiz kişi Asan Kaygı'dır. O da Yunus Emre gibi bir gezgindir, bu yüzden de göçebe filozofu olarak adlandırılır. Asan Kaygı 14-15. yüzyıllar arasında Altın Ordu devletinde yaşamıştır. Şiirlerinde devlet meselelerini de ele almış ve çoğu kez devletin başındakileri eleştirmiştir.

Asan Kaygı da Yunus Emre gibi sevgiden beslenmiş ve şiirlerinde daima sevgiden bahsetmiştir. Öyle ki millete yapılan zulüm karşısında sessiz kalmamış, devletin başındakilerini eleştirdiği şiirlerinde halka yapılan haksızlıkları anlatmıştır. Bunu da yine milletine duyduğu sevgi sebebiyle yapmıştır.

Asan Kaygı; yılanı, böceği kısacası yeryüzündeki her canlıyı düşünen, onların iyiliği için kaygı duyan biridir. Yunus Emre gibi o da sevmenin ibadet olduğunu düşünür. Asan Kaygı'nın balığın durumuna bile endişelendiğini bir şiirinden alınan aşağıdaki dizelerden görebiliriz.

*Fırtına şiddetlendi,
Suyun yüzeyi dondu,
Zavallı balığa ne oldu?*

Kısacası Yunus Emre ve Asan Kaygı farklı coğrafyalarda yaşamış fakat her ikisi de halklarının iyiliği için şiirler yazmış iki önemli şahsiyettir. İkisi de şiirlerinde sevmenin ne kadar önemli olduğunu anlatmaya çalışmışlar, halkın derdine ortak olmuşlar ve her zaman halkın içinde bulunmuşlardır. İşte bu yüzden ki Yunus Emre de Asan Kaygı da günümüzde bile hâlâ hatırlanıp anılmaktadır.

ABDÜLKADİR GEYLÂNÎ VE YUNUS EMRE

ZAHRA GHAZÎ ALHİLMEE IRAK

Bağdat'ta ünlü bir sufi şeyhi ve imamı olan ve tasavvuf Kadiriyyesi'nin kurucusu Abdülkadir Geylânî, 470'te (1077) Hazar denizinin güneybatısındaki Gılân eyalet merkezine bağlı Neyf köyünde doğmuştur. Geylânî, 18 yaşında iken ilim ve irşat için Bağdat'a gitmiştir. Orada bulunduğu birkaç yılda eğitimini tamamladıktan sonra Bağdat'tan ayrılmış ve yirmi beş yılını Irak'ın çöl bölgelerinde münzevi bir gezgin olarak geçirmiştir.

Foto 1: Bağdat'taki Abdülkadir Geylânî Türbesi

* Fotoğraf öğrenci tarafından 2019 yılında çekilmiştir.

Foto 2: Abdülkadir Geylânî Camisi ⁵

Foto 3: Kadiriyye Kütüphanesi ⁶

⁵ Abdülkadir Geylânî Camisi, Bağdat'ın Bab al-Sheikh semtinde yer almaktadır. Hazreti Kadiriyye, Bağdat ve Irak'ta tasavvufun ana merkezlerinden biri olarak kabul edilmektedir ve buraya Irak, Hindistan, Pakistan, Malezya ve diğer ülkelerden ziyaretçiler gelmektedir. Hazreti Kadiriyye; bir cami, bir türbe ve Kadiriyye Kütüphanesi adı verilen bir kütüphane içermektedir. Bu kütüphanede Geylânî'nin kitapları ve çeşitli İslami ilimlerdeki el yazmaları ile nadir kitaplar yer almaktadır. (Fotoğraflar Zahraa Alhilmee tarafından 2019 yılında çekilmiştir.)

⁶ Fotoğraflar Zahraa Alhilmee tarafından 2019 yılında çekilmiştir.

İnsanlardan Sıyrıl, Allah'a Sığın

Geylânî ve Yunus Emre yaşantı ve dünya görüşü itibarıyla Allah, insan, ahlak, varlık, sevgi, sabır, ilim ve dünya gibi kavramları paylaşırlar. Allah'tan ve Hak'tan başka bir şey olmadığını söylerler. Her sufi gibi Geylânî ve Yunus Emre de Allah'a ulaşmanın yolunun kalpten geçtiğine inanmışlardır. Onların yolculuğunun gayesi sadece oruç tutmanın, namaz kılmanın ve diğer ibadetleri yapmanın bedeline ulaşmak değil, aynı zamanda manevi farkındalığın en üst seviyelerine ulaşmaktır. Bu amaca ulaşmanın önünde hiçbir engel yoktur.

Geylânî ve Yunus Emre doğru bir İslam tasavvufu için, Kur'an'ın ve Peygamber'in sünneti üzerinde duran İslam kurallarını uygulama ve insanları bir araya getirme yolunda olmuştur. Ayrıca dinî hükümlerin sadece zahiriyle (namaz, oruç vs.) iştigal eden âlimler ile sadece kalple amel eden tasavvuf ehli arasında bir köprü olmuşturlar. Geylânî ve Yunus Emre nefsin tezkiyesi, bütün kötü sıfatlardan arındırılması, güzel sıfatlarla donatılması konusunu gerektiğini çokça vurgulamışlardır. Yunus Emre'ye göre tasavvuf, yetmiş iki dile tek göz ile bakmayı, gönül yıkmayı, canını acıtanlara bile nezaketle karşılık vermeyi, kanaat etmeyi, çok ibadet etmeyi, dünya nimetlerinden vazgeçmeyi, kibir ve gururu silmeyi öğütler. İnsanları dostluğa, birbirini anlamaya, birbirlerine zulmetmemeye, geçici dünyaya bağlanmamaya, barış, huzur ve İslam'ın bildirdiği kurallar çerçevesinde hayatı yaşamaya çağırmaktadır. Yunus'un derdi ten kafesi içine hapsedilmiş can kuşunu kurtarmak, manevi feyizlerle Allah'a kavuşmak ve bu hâlin verdiği zevki yaşamak, sadece dost bildiği Allah'ı istemek, ondan başka hiçbir şeyle meşgul olmamaktır. Geylânî'nin tasavvuf anlayışı içinde en çok önem verdiği unsur kalptir. Tevekkül, züht, takva, ihlas, sabır, rıza, iman vs. hepsinin odağı kalptir. Geylânî'ye göre kişi Allah'ı kalbiyle bilir, O'na kalbiyle inanır. Geylânî burada imanın kalpte olduğunu ve kalp ile ilgili olduğunu ifade eder. Yunus Emre de benzer şekilde "Kalp ilahi olanın tahtıdır ve yüzü Allah'a dönüktür," der. Bu yüzden de kalp kırmak, dert ve kederi istemekle eşdeğerdir:

*Allah benüm didüğüne virmişdür ışk varlığını
Kime bir zerre ışk vire Çalap varlığı andadır
Hak durağı gönülde âyâtı var Kur'an'da
Arş'dan yukarı cânda ışk burcının kulesi
Burada, Allah'ın nazargâhıdır.*

Tasavvuf nedir diye soracak olursanız, Allah'tan razı olma makamıdır, derim.

Bizden razı olmasının yolu, önce bizim O'ndan razı olmamız değil midir? Bir bela gelirse sabretmek ya da bir nimet vermişse şükretmektir. İnsana düşen her durumda Allah'a kurbîyet elde etmeye çalışmamızdır. Bu, ancak Allah dışındaki her şeyden, dünyevi arzulardan uzaklaşmak, fânî olmakla gerçekleşir. Mürit her durumda Allah ile birlikte olmanın yolunu gözlemeli ve takdir edilen ile yetinmelidir. Dünya ve ahiret işlerinin yoluna girmesi için tevazu yolunun tutulması esastır. Çünkü tevazu huyların temelidir; güzel huyların kaynağıdır. Tevazu sahibi olmayan hiçbir isteğine erişemez. Kul bununla yaralı kimselerle bağdaşabilir ve Allah rızasına kavuşması mümkün olur. İman sahibinin açıkta, gizlide tevazu sahibi olması takva derecesinin onda gelişmiş olmasına işarettir.

Tevazunun esas manası ile insan, gördüğü her şeyin kendisinden üstün olduğuna veya olacağına dair inanca sahip olmalıdır. Tevazu kibrin tersidir. Kibirli olanda tevazu olmaz. Bu yüzden kibirli olmak iman sahibine yaramaz. İnsan bu yolun tam gerçekleşmesini isterse kibir ve kendini beğenmişlik yolunu bırakması yerinde olur. Eğer kulluk görevini bir yeşeren ağaca benzetecek olursak onun yetişmesi için kibir terk edilmelidir. Kendini büyük bilip beğenmişliği elden bırakmak her iman sahibine düşen tam bir görevdir. Bu sevimsiz hâllerin ortadan kalkması için tevazu yolu seçilmelidir. Tevazu zahitlerin en büyük onurudur. Bu, doğruluk ve Hak yoluna girenlerin işaretidir. Yunus Emre ve Abdülkadir Geylânî, insanı insan-ı kâmil yapanlardandır.

www.ytb.gov.tr

[yurtdisiturkler](#)

T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
YURTDIŞI TÜRKLER VE AKRABA
TOPLULUKLAR BAŞKANLIĞI